

Asia: VN/2245/2020

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi tekijänoikeuslain ja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 184 §n muuttamisesta

Vastaajan rooli ja toimiala. Valitse parhaiten kuvaava

1. Tekijä tai esittävä taiteilija (ml. näitä edustavat yhdistykset ja muut organisaatiot)

Musiikki

2. Sisältöteollisuus (ml. näitä edustavat yhdistykset ja muut organisaatiot)

-

3. Välittäjät (ml. näitä edustavat yhdistykset ja muut organisaatiot)

-

4. Työntekijä- tai työnantajaliitto

-

5. Kulttuuriperintöorganisaatio (ml. näitä edustavat yhdistykset ja muut organisaatiot)

-

6. Opetus- ja tutkimusalan organisaatio

-

7. Julkinen sektori

-

8. Kansalainen, kuluttaja tai muu loppukäyttäjä (ml. näitä edustavat yhdistykset ja organisaatiot) tai muu yhteisö

-

Yleistä. Valitkaa jokin näistä, ellei esityksestä ole tarkempaa lausuttavaa

Valitkaa jokin näistä, ellei esityksestä ole tarkempaa lausuttavaa. Jättäkää tällöin vastaamatta tätä seuraaviin kysymyksiin.

-

1. Kysymyksiä esityksestä kokonaisuudessaan

Esityksellä pyritään modernisoimaan tekijänoikeutta ja saattamaan se paremmin vastaamaan digitaalisen ajan vaatimuksia. Onko esitys kokonaisuudessaan oikeansuuntainen?

Ei. Perustelkaa halutessanne lyhyesti: [Ks. perustelut kohdan 1 viimeisen kysymyksen alla.]

Esityksessä pyritään saavuttamaan oikeudenmukainen tasapaino tekijöiden ja esittävien taiteilijoiden, sisältöteollisuuden ja muiden kaupallisten toimijoiden sekä yhteiskunnan (ml. kulttuuriperintölaitosten, oppilaitosten ja kansalaisten ja loppukäyttäjien) etujen välillä. Onko esitys kokonaisuudessaan tältä osin oikeansuuntainen?

Ei. Perustelkaa halutessanne lyhyesti: [Ks. perustelut kohdan 1 viimeisen kysymyksen alla.]

Puuttuuko esityksestä kokonaan jotain sellaista, mistä olisi tarpeen säätää tässä yhteydessä? Mikä?

Esitysluonnos ei toteuta direktiivin tavoitetta tekijänoikeudenhaltijoiden suojan vahvistamisesta. Esitysluonnoksessa on virheellisesti otettu lähtökohdaksi palveluiden käyttäjien suojan vahvistaminen. Luonnoksessa on sekä sisällöllisesti että teknisesti merkittäviä ongelmia, joilla tuetaan tätä virheellistä peruslähtökohtaa.

Esitysluonnos ei selkeästi määrittele verkkosisällönjakopalvelun toimintaa yleisölle välittämiseksi huolimatta siitä, että tämä on direktiivin nimenomaisesti asettama velvollisuus jäsenvaltioille. Direktiivin mukaan verkkosisällönjakopalveilla on tekijänoikeudellinen vastuu välittämistään sisällöistä sekä velvollisuus hankkia lupa käyttöön.

Esitysluonnos ei toteuta direktiivin tavoitetta lisensointimarkkinan kehittämisestä ja oikeusvarmuuden lisäämisestä. Rajat ylittävässä alustataloudessa näitä tavoitteita ei tue muista jäsenvaltioista poikkeavat, huomattavan yksityiskohtaiset ja vaikeaselkoiset pelisäännöt. Esitysluonnos loisi Suomen markkinoille direktiivistä olennaisesti poikkeavan "Suomen mallin". Tämä ei ole omiaan luomaan oikeusvarmuutta EU:n sisämarkkinoilla. Esitysluonnokseen sisältyy kokonaan uusi satunnaista ja osittaista sisällyttämistä koskeva tekijänoikeuden rajoitus (23.2 §). Direktiivi ei edellytä tällaista uutta rajoitusta, jonka vaikutuksia lisensointimarkkinoihin ei esityksessä ole arvioitu, ja joka kaventaa jo olemassa olevien lisensoitavien käyttöyhteyksien piiriä ja heikentää siten oikeudenhaltijoiden asemaa.

Esitysluonnos ei tue direktiivin tavoitetta yhdenmukaistaa lainsäädäntöä sisämarkkinoilla. Esitysluonnoksessa on tietoisesti lähdetty tekemään muissa jäsenvaltioissa jo omaksutuista, tai valmistelussa olevista lainsäädäntöratkaisusta, poikkeavaa sääntelyä. Samalla on rikottu direktiivin systematiikka, joka johtaa ratkaiseviin valuvikoihin esitysluonnoksessa. Esitysluonnoksen säännökset

johtavat tilanteeseen, jossa Suomi tosiasiallisesti muuttaa DSM-direktiiviä ylittäen toimivaltansa EU-jäsenvaltiona.

Esitysluonnos ei kunnioita direktiivin 17 artiklan systematiikkaa eikä EU:n lainsäätäjän huolellisesti säätämää rakenteellista tasapainoa. Tämä laiminlyönti ja sen lisäksi tehdyt direktiivin vastaiset ratkaisut johtaisivat lopputulokseen, jossa oikeudenhaltijoiden omaisuudensuoja ja mahdollisuus lisensoida aineistot tasapainoisilla markkinoilla vesittyvät.

Esitysluonnoksen perusoikeuspunninta on yksipuolista. Esitysluonnoksessa ylikorostuvat käyttäjien sananvapausnäkökohdat periaatetasolla tavalla, joka ei vastaa direktiivissä vahvistettua eri perusoikeuksien välistä tasapainoa. Oikeudenhaltijoiden omaisuudensuoja on sen sijaan käsitelty punninnassa yliolkaisesti ja puutteellisesti. Esitysluonnoksessa ei huomioida, että perusoikeuksien välinen tasapainotus on jo tehty direktiivin valmistelun yhteydessä. Tätä saavutettua tasapainoa ei tule kansallisella tasolla uudelleen avata.

Esitysluonnoksen vaikutuksen arviointi on puutteellista. Esitysluonnoksen yksityiskohtiin menevä ja prosessorientoitunut sääntely ei ota huomioon markkinarealiteetteja kuten sääntelyn kohteena olevan aineiston huomattavaa volyymia ja jo olemassa olevia käytäntöjä. Sääntely ei ole tältä osin markkinaehtoista, ja johtaa vaikeasti ennakoitaviin lopputuloksiin. Sääntelyn aiheuttamia käytännön vaikutuksia eri toimijoihin ei ole tältä osin edes yritetty arvioida.

Edellä mainituista perustavaa laatua olevista ongelmista johtuen esitysluonnos ja joka tapauksessa vähintään siihen sisältyvät 6 a luvun säännökset ja 23 § tulee palauttaa uuteen valmisteluun. On ensiarvoisen tärkeää, että tekijänoikeusdirektiivi saatetaan voimaan sen hengen ja tarkoituksen mukaisesti siten, että direktiivin tavoitteet toteutuvat.

2. Kysymyksiä tekstin- ja tiedonlouhinnasta (TekL 13 b §, DSM-direktiivin 3 ja 4 artikla)

Tekijänoikeuslakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 13 b § kappaleen valmistamisesta tiedonlouhintaa varten. Pykälällä pannaan täytäntöön DSM-direktiivin 3 artikla (tiedonlouhinta tieteelliseen tarkoitukseen) ja 4 artikla (tiedonlouhinta yleiseen tarkoitukseen). Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Kannatamme muutettuna

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia.

Esitysluonnoksesta puuttuu direktiivin artiklan 2 alakohdan 2 mukainen tekstin- ja tiedonlouhinnan määritelmä, jonka mukaan

”[t]ekstin- ja tiedonlouhinnalla tarkoitetaan automaattista analyysitekniikkaa, jonka tarkoituksena on analysoida digitaalisessa muodossa olevaa tekstiä ja dataa tietojen, esimerkiksi mallien, suuntausten tai korrelaatioiden tuottamiseksi”.

Esitysluonnoksen ehdotettuun 13 b §:ään tulisi liittää tämä direktiivin sisältyvä määritelmä. Tiedonlouhinta tulee rajata kattamaan vain direktiivissä tarkoitettu tekstin- ja tiedonlouhinta, eikä sitä tule laajentaa direktiivin tarkoittamia tilanteita laajemmaksi.

Lisäksi perusteluissa tulee huomioida, että tekijänoikeuden rajoitussäännöksen hyödyntäminen edellyttää, että käyttäjällä on teos tai muu aineisto laillisesti hallussaan tai saatavillaan, ja että teos on julkaistu tai saatettu oikeudenhaltijan suostumuksella yleisön saataville.

Oikeudenhaltijalla tulee olla oikeus pidättää itsellään oikeus tiedonlouhintaa varten valmistettavan kappaleen valmistamiseen muussa kuin tieteellisessä tutkimuksessa tapahtuvassa tiedonlouhinnassa. Tämä oikeus tulee voida toteuttaa joustavasti ja helposti, esimerkiksi palvelun tai verkkosivun käyttöehdoissa tai aineiston hankintasopimuksissa oikeudenhaltijan parhaaksi katsomallaan tavalla.

3. Kysymyksiä teosten käytöstä opetustoiminnassa ja tieteellisessä tutkimuksessa (TekL 14, 18, 19 a, 21, 50 c, 64 c §, DSM-direktiivin 5 artikla)

a. Teosten käyttäminen opetustoiminnassa ja tieteellisessä tutkimuksessa (TekL 14 §:n 1 ja 4 momentti)

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Ehdotetussa 14 §:ssä teosten opetus- ja tutkimuskäyttöön on tehty merkittäviä muutoksia. Säännöksen 1 momentti perustuu pakkolisenssiin, jossa korvauksen käytöstä maksaa valtio. 4 momentti puolestaan pitää sisällään mahdollisuuden sopimuslenssiin, jos pakkolisenssi ei sovellu. Säännöksen perusasetelma on monesta syystä ongelmallinen.

DSM-direktiivin 5(2) artiklassa annetaan jäsenvaltiolle mahdollisuus valita sopimuslenssi ensisijaiseksi keinoksi opetuskäytön järjestämiseksi, jolloin rajoitussäännös on vain sopimuslenssiä täydentävä mekanismi. Ruotsin säädösluonnoksen 13 §:ssä on otettu tämä lähtökohta, ja samoin tulee tehdä Suomessa. Ehdotamme, että 14 §:ää muokataan siten, että se perustuu sopimuslenssiin eikä pakkolisenssiin. Sopimuslenssiin perustuva säännös olisi seuraavista syistä pakkolisenssiä parempi ratkaisu:

1. Ehdotettu rajoitus on laajempi kuin direktiivit sallivat – sopimuslisenssin avulla käyttöoikeudesta voi tehdä rajoitusta laajemman

Toisin kuin ehdotettu 14 §, DSM-direktiivin 5 artikla koskee vain digitaalista käyttöä opetuksen havainnollistamiseen. Myös tietoyhteiskuntadirektiivi asettaa raamit mahdollisille rajoituksille; sen 5(3) artiklan a-alakohdassa on tyhjentävä luettelo sallituista rajoituksista, joihin sisältyvät vain rajoitukset opetuksen havainnollistamiseksi. Ehdotetun 14 §:n rajoitusta ei ole rajattu pelkästään tällaiseen käyttöön eikä rajoitus siis vastaa direktiivien säännöksiä.

Lisäksi DSM-direktiivin johdantokappaleen 21 mukaan havainnollistaminen viittaa useimmissa tapauksessa vain teosten osien tai otteiden käyttöön. Ehdotettu 14.1 § ei sen sijaan rajaudu vain otteeseen vaan sisältää rajoittamattoman kopiointioikeuden. Näin laaja rajoitus tekijänoikeuteen ei siis ole direktiivin mukainen.

Ehdotetussa rajoituksessa ei ole myöskään huomioitu sitä, että tietoyhteiskuntadirektiivin 5(2) artiklan a-alakohdan mukaan rajoitukset eivät saa koskea nuottilehtien kopioimista.

Ehdotettu rajoitus on siis laajempi kuin se saisi EU-oikeuden valossa olla, minkä vuoksi 14 §:n 1 momentin mukainen käyttö on rajattava direktiivien mukaiseksi. Jos sen sijaan 14 § toteutetaan sopimuslisenssiin perustuvalla mallilla, säännöksen kattaman käytön rajaamiselle ei ole tarvetta ja opetus- ja tutkimustoiminnalle voidaan antaa laajempi käyttöoikeus. Laaja sopimuslisenssiin perustuva käyttöluupa olisi yksinkertaisin ja käyttäjäystävällisin vaihtoehto. Jos jokin käyttömuoto jäisi sopimuslisenssin ulkopuolelle, toimisi varaventiilinä DSM-direktiivin 5(2) artiklan ja Ruotsin säädösluonnoksen mukaisesti tekijänoikeuden rajoitus. Sopimuslisenssin kautta olisi siis mahdollista minimoida rajoitus oikeudenhaltijoiden oikeuksiin ja toisaalta tehdä opetuskäytösäännöksestä laajempi kuin mitä se voi rajoitussäännöksenä olla.

Jos 14 §:ää ei korjata ehdotuksemme mukaisesti sopimuslisenssiin perustuvaksi, tulee säännös vähintään korjata EU-oikeuden mukaiseksi tässä kohdassa mainitusti. Rajoitus saa siis koskea vain digitaalista käyttöä opetuksen havainnollistamiseksi, rajoitus tulee rajata koskemaan vain teosten osia tai otteita ja rajoitus ei saa koskea nuottilehtien kopioimista.

2. Rajoitus ei täytä kolmen kohdan testin edellytyksiä – sopimuslisenssiin perustuva säännös puuttuisi tekijänoikeuteen vähäisemmin

Tekijänoikeuden rajoituksia säädettäessä on aina huomioitava ns. kolmen kohdan testi, joka perustuu mm. Bernin yleissopimukseen ja tietoyhteiskuntadirektiivin 5(5) artiklaan. Kolmen kohdan testi edellyttää, että tekijänoikeuden poikkeuksia ja rajoituksia sovelletaan vain (1) tietyissä

erityistapauksissa, jotka (2) eivät ole ristiriidassa teoksen tai muun aineiston tavanomaisen hyödyntämisen kanssa eivätkä (3) kohtuuttomasti haittaa oikeudenhaltijan oikeutettuja etuja. Tätä kolmen kohdan testiä ei ole 14 §:n perusteluissa arvioitu, vaikka säännös sisältää tekijänoikeuden rajoituksen.

Ehdotettu 14 § ei täytä kolmen kohdan testin edellytyksiä. Ensinnäkin rajoitus on edellä mainitulla tavalla laajempi kuin mitä EU-lainsäädäntö edellyttää ja sallii – rajoitus on siis ristiriidassa teoksen tavanomaisen hyödyntämisen kanssa. Kolmen kohdan testin mukaista oikeudenhaltijan etua ei ole myöskään huomioitu, koska perustelussa ei arvioida rajoitusta oikeudenhaltijan perusoikeuden rajoittamisena. Tekijänoikeus on omaisuudensuojan osana perusoikeus, minkä vuoksi sitä ei tule rajoittaa ilman perusteluja ja punnintaa. Perusteluissa ei ole myöskään huomioitu säännöksestä oikeudenhaltijalle koituvia taloudellisia menetyksiä.

Lisäksi tulee huomioida tietoyhteiskuntadirektiivin johdantokappale 44, jossa painotetaan rajoitusten taloudellista vaikutusta sähköisessä ympäristössä ja rajoitusten soveltamisalan rajoittamista. Tämän johdantokappaleen mukaisesti erityisesti teosten käyttö sähköisessä ympäristössä edellyttää rajoitusten suppeaa soveltamisalaa.

Sopimuslissenssiin perustuva säännös olisi siis perustellumpi ratkaisu, koska ehdotettu rajoitus puuttuu tekijänoikeuteen enemmän kuin olisi tarve.

3. Säännöksen taloudelliset vaikutukset ovat huomattavat

Säännöksellä on taloudellisia vaikutuksia koulutuksenjärjestäjille, kunnille ja valtiolle, koska korvauksen piiriin tulee säännösmuutoksen myötä uusia koulutusasteita ja uusia teoksia, minkä lisäksi teosten käyttö kasvaa aiemmasta. Teosten käytöstä tulee siis suuremmat kustannukset kuin mitä valtio on aiemmin maksanut. Ellei valtio budjetissaan huomioi kasvanutta teosmäärää ja käyttöä, oikeudenhaltijakohtainen korvaus muodostuu aiempaa pienemmäksi.

Rajoitussäännös ei muutenkaan kata kaikkea käyttäjien tarvitsemaa käyttöä, joten jos valtio ei hanki käyttäjille lupia myös rajoitussäännöksen ulkopuolisesta käytöstä, kunnat ja koulutusten järjestäjät joutuvat hankkimaan ja maksamaan luvat itse.

Lisäksi laaja rajoitus merkitsee sitä, että rajoituksen nojalla tapahtuva opetuskäyttö vähentää suhteessa tarvetta ostaa teoksia. Tämä vähentää oikeudenhaltijoiden saamia korvauksia teostensa käytöstä.

Säännöksen perustelut eivät sisällä taloudellista vaikutustenarviointia tässä mainituista seikoista. Perusteluihin on lisättävä vaikutustenarviointi.

4. Sopimuslissenssiin perustuva säännös olisi myös käyttäjälle käytännöllisempi vaihtoehto

Myös käyttäjien näkökulmasta on ongelmallista, kun käyttö perustuu tekijänoikeuden rajoitukseen. Rajoituksen soveltamisala ja säännöksessä mainitut käsitteet ovat tulkinnanvaraisia, minkä vuoksi oikeustila jää epävarmaksi. Kopioston nykyinen oppilaitoslupa on laajempi kuin ehdotetun 14.1 §:n rajoitus, minkä vuoksi sopimuslissenssiin nojaavassa tilassa käyttäjälle riittäisi pelkästään Kopiostolta hankittava lissenssi.

Muuta

Ehdotetuissa 14 ja 19 a §:ssä mainittu sana "tekijä" tulee korjata "oikeudenhaltijaksi", koska direktiivin mukaisesti korvausoikeus koskee oikeudenhaltijoita.

Jos TekL 14 §:ää ei korjata ehdotuksemme mukaisesti, välimiesmenettelyä koskevaan 54 §:ään tulee lisätä viittaus myös 14 §:n 1 momenttiin.

b. Opetuksessa käytettävät kokoomateokset (TekL 18 §)

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia.

TekL 18 §:n tekijänoikeuden rajoitus ei ole perusteltu. Ensinnäkään se ei ole EU-oikeuden mukainen eikä DSM-direktiivin 5 artikla edellytä tätä rajoitusta. Tietoyhteiskuntadirektiivin implementoinnin yhteydessä on jo todettu, ettei kyse ole direktiivin sallimasta rajoituksesta ja poikkeuksesta (ks. KM 2002:5, HE 177/2002 ja HE 28/2004). Toiseksi rajoitusta ei ole arvioitu kolmen kohdan testin kautta. Rajoitus on ehdotetussa muodossaan epäsuhdassa oikeudenhaltijan etuihin, koska sen nojalla opetusalan käyttäjäorganisaatiot voisivat rakentaa verkkoon pysyviä palveluita, joissa teoksia välitetään yleisölle.

Jos 18 §:n rajoitus ja rajoitukseen ehdotettu laajennus todetaan direktiivien sallimiksi, tulee säännös muotoilla oikeudenhaltijoille kohtuullisemmassa muodossa siten, että rajoitus kohdistuu vain yli kymmenen vuotta sitten julkaistuihin teoksiin.

Lisäksi 54 §:stä tulee korjata viittaus oikeaan momenttiin, joka on 18 §:n 1 momentti.

c. Korvausta hallinnoiva yhteishallinnointiorganisaatio (TekL 19 a §)

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Jos TekL 14 § korjataan ehdotuksemme mukaisesti vastaamaan direktiiviä, korvaukset maksetaan oikeudenhaltijoille ensisijaisesti sopimuslisenssiorganisaation kautta ja vasta toissijaisesti pakkolisenssin kautta. Ks. lausunnon kohta 3a.

d. Julkinen esittäminen (TekL 21 §)

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Tekijänoikeuslain 21 §:ään ehdotettu muutos tarkoittaisi elokuva- ja näytelmäteosten sisällyttämistä tekijänoikeuden rajoitukseen, jonka mukaan teosta saa esittää jumalanpalveluksen ja opetuksen yhteydessä. Tähän muutokseen ei kuitenkaan ole perusteita; esitysluonnoksen perusteluiden sivulla 15 todetaan virheellisesti, että ehdotettu muutos perustuisi DSM-direktiivin 5 artiklaan. 5 artiklassa ei tällaista ole edellytetty.

Ehdotettu muutos ei siis ole EU-oikeudellisesti tarpeen, minkä lisäksi myöskään muihin Pohjoismaihin verraten elokuva- ja näytelmäteoksia ei ole syytä tuoda 21 §:n poikkeuksen piiriin. Muuallakin Pohjoismaissa elokuva- ja näytelmäteokset on nimittäin rajattu julkista esittämistä koskevan poikkeuksen ulkopuolelle. Ruotsin säädösluonnoksessa tätä elokuva- ja näytelmäteoksia koskevaa rajausta ei ole ehdotettu muutettavaksi.

Ehdotettu rajoitus aiheuttaa merkittäviä taloudellisia menetyksiä kotimaisille audiovisuaalisen alan oikeudenhaltijoille, mukaan lukien av-tuotannoissa käytettävän musiikin tekijöille ja kustantajille. Perusteluissa ei ole huomioitu näitä ehdotetun lakimuutoksen oikeudenhaltijoille aiheuttamia taloudellisia menetyksiä eikä muutoksen osalta ole tehty asian vaatimaa vaikutusten arviointia.

TekL 21 § tulee siis säilyttää nykyisessä muodossaan. TekL 21 §:n muuttamisen sijasta audiovisuaalisten teosten opetuskäytön voisi järjestää sopimuslisenssinä ehdotetun 14.4 §:n mukaisesti.

e. Opetuskäyttöä koskevan rajoituksen alueellinen soveltaminen (TekL 64 c §)

Kannatamme muutettuna

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Ehdotetussa TekL 64 c §:ssä tulee viitata myös 14 §:n sopimuslisenssisääntöön, jotta 64 c § on DSM-direktiivin mukainen. Artiklassa 5(3) säädetty 5 artiklan rajat ylittävä vaikutus koskee nimittäin myös sopimuslisenssiä, koska 5 artiklan mukaiset käyttötarpeet voidaan sen 2 kohdan mukaan toteuttaa myös sopimuslisenssillä.

4. Kysymyksiä kulttuuriperinnön säilyttämisestä (TekL 16.1 §, 16 d ja 16 e §, DSM-direktiivin 6 artikla)

Tekijänoikeuslain 16 §:n 1 momentissa säädettäisiin yleisölle avoimen yleishyödyllisen kirjaston, arkiston tai museon oikeudesta valmistaa kappaleita omissa kokoelmissaan olevasta teoksesta kulttuuriperinnön säilyttämistä varten. Nykyistä 16 d ja 16 e §:ää muutettaisiin niin, että valtioneuvoston asetuksen sijasta arkistoja, kirjastoja ja museoita koskevien säännösten organisatorisesta soveltamisalasta säädettäisiin jatkossa tyhjentävästi 16 e §:ssä. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Kannatamme muutettuna

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Perustelujen osalta yhdyimme Kopiosto ry:n lausuntoon.

5.1. Yleisiä kysymyksiä, jotka liittyvät kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttöön kulttuuriperintölaitoksissa

a. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käytöstä kulttuuriperintölaitoksissa säädettäisiin 16 g – 16 j §:ssä. Käytön piiriin voisi kuulua ainoastaan kulttuuriperintölaitosten kokoelmiin kuuluvia teoksia. Valmistelussa on lähdetty siitä, että direktiivin salliman ”kaupallisesta jakelusta poistuneen teoksen (tai teosjoukon)” käytön tavoitteena on varmistaa, että sopimuslisenssin tai tekijänoikeuden rajoituksen nojalla tapahtuvalla käytöllä ei olisi merkittäviä kielteisiä vaikutuksia teosten kaupallisiin markkinoihin. Yhdyttekö tähän käsitykseen? Jos ette, miten direktiivin käsite tulisi ymmärtää?

Kannatamme. Perustelujen osalta yhdyimme Kopiosto ry:n lausuntoon.

b. Ehdotetun 16 g §:n mukaan kulttuuriperintölaitoksen kokoelmissa olevan teoksen tai teosten joukon saisi sopimuslisenssin nojalla saattaa yleisön saataviin maantieteelliset rajat ylittävästi (64 d §). Yhdyttekö siihen, että on tarkoituksenmukaista, että yhteishallinnointiorganisaatio tekee arvioinnin siitä, voidaanko käyttöluva teokseen myöntää siten, ettei sillä olisi haitallista vaikutusta käyttöluvan kohteena olevan teosjoukon kaupallisiin markkinoihin? Jos ette, kenen tulisi tehdä tämä arvio ja millä perusteilla arvio tulee tehdä?

Kannatamme muutettuna. Perustelujen osalta yhdyimme Kopiosto ry:n lausuntoon.

c. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttämisestä tekijänoikeuden rajoituksen nojalla eräissä tapauksissa säädettäisiin 16 h §:ssä. Pykälässä asetetaan tietyt kriteerit, joiden täytyessä teoksen voidaan katsoa poistuneen kaupallisesta jakelusta, ellei tiedossa ole, että teos on edelleen kaupallisessa jakelussa. Kriteerien tavoitteena on helpottaa sen arvioimista, milloin teoksen voidaan (yleensä) katsoa poistuneen kaupallisesta jakelusta. Onko säännöksistä apua sen arvioimisessa, millä edellytyksin teoksia saa käyttää tekijänoikeuden rajoituksen nojalla?

Kyllä, mutta kriteereitä tulee muuttaa. Miten? [Perustelujen osalta yhdyimme Kopiosto ry:n lausuntoon.]

d. Ehdotetun 16 j §:n mukaan pääasiallinen vastuu tietojen ilmoittamisesta Euroopan immateriaalioikeusvirastoon olisi kulttuuriperintölaitoksilla. Kielto-oikeuden käyttämisestä voisi ilmoittaa myös yhteishallinnointiorganisaatio. Ehdotukseen ei sisälly säännöksiä ns. yhteyspisteestä (Contact Point), joka päättäisi, mitkä organisaatiot voivat käyttää Euroopan immateriaalioikeusviraston kaupallisesta jakelusta poistuneita teoksia koskevaa tietokantaa. Tarvitaanko Suomessa tällaista yhteyspistettä ja jos tarvitaan, minkä tahon tulisi hoitaa tehtävä?

Kannatamme. Perustelujen osalta yhdyimme Kopiosto ry:n lausuntoon.

5.2. Tarkemmat pykäläkohtaiset kannat TekL 16 g - 16 j sekä 64 d §:stä

a. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttäminen sopimuslisenssin nojalla (TekL 16 g §)

Kannatamme muutettuna

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Perustelujen osalta yhdyimme Kopiosto ry:n lausuntoon.

b. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttäminen rajoituksen nojalla eräissä tilanteissa (TekL 16 h)

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Vaihtoehtoista puuttuu "kannatamme muutettuna", mikä on valintamme. Perustelujen osalta yhdyimme Kopiosto ry:n lausuntoon.

c. Kielto-oikeuden käyttäminen (TekL 16 i §)

Kannatamme sellaisenaan

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Perustelujen osalta yhdyimme Kopiosto ry:n lausuntoon.

d. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttöä koskevien tietojen rekisteröinti (TekL 16 j §)

Kannatamme sellaisenaan

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Perustelujen osalta yhdyimme Kopiosto ry:n lausuntoon.

6. Kysymyksiä sopimuslisenssijärjestelmästä (TekL 26 §, DSM-direktiivin 12 artikla)

a. DSM-direktiivin 12 artiklassa annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus säätää vaikutukseltaan laajennetusta kollektiivisesta lisensioinnista. Suomessa hyödynnettäisiin tämä kansallinen liikkumavara säilyttämällä tekijänoikeuslain 26 §:ssä säädetty sopimuslisenssijärjestelmä. Pykälää ehdotetaan kuitenkin direktiivin perusteella tarkennettavaksi. Samassa yhteydessä tehtäisiin eräitä teknisiä ja rakenteellisia muutoksia pykälään. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun?

Kannatamme muutettuna

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Ehdotettu uusi sopimuslisenssiä koskeva säännös on pääpiirteissään hyväksyttävä. Säännöksen perusteluiden osalta on kuitenkin syytä huomioida Kopiosto ry:n lausunnossaan esiin nostamat seikat sopimuslisenssin luonteesta (esitysluonnoksen s. 19).

b. DSM-direktiivin 12 artiklan 3 kohdan a-alakohdassa edellytetään yhteishallinnointiorganisaation olevan valtuutustensa perusteella riittävän edustava lisenssin kohteena olevien teosten oikeudenhaltijoiden ja oikeuksien suhteen. Miten riittävä edustavuus varmistetaan, ja miten sitä tulisi arvioida sopimuslisenssiorganisaation hyväksymisen yhteydessä?

Sopimuslisenssiorganisaation hyväksymisprosessia ei tule säännellä tämän laajemmin, koska hyväksymistilanteet voivat vaihdella ja eri tilanteissa voidaan tarvita erilaisia keinoja edustavuuden arvioimiseen. Ehdotettua säännöstä ja perusteluja yksityiskohtaisemmalle edustavuuden tai hyväksymisprosessin määrittelylle ei siis ole tarvetta.

c. Olennaisimmat muutokset 26 §:ssä koskivat direktiivin 12 artiklan mukaista velvoitetta tiedottaa tekijöille sopimuslisenseistä, tekijän oikeudesta hakea korvausta sekä kiello-oikeuden käyttämisestä. Ehdotus perustuu siihen, että yhteishallinnointiorganisaatiot itse esittävät suunnitelman siitä, miten tekijöille (ja erityisesti ns. ”ulkopuolisille tekijöille”) tiedotetaan direktiivin edellyttämistä asioita. Näin tarvittavat toimenpiteet pysyisivät oikeasuhtaisina tekijöiden etua ajatellen. Onko tämä lähtökohta perusteltu, vai tulisiko tiedottamisesta säätää tarkemmin laissa ns. ”ulkopuolisten tekijöiden” oikeuksien turvaamiseksi? Jos pitäisi säätää tarkemmin, mitä velvoitteita tulisi asettaa?

Esitetty säännös ja sen perustelut vastaavat direktiivissä määriteltyjä tiedottamistoimenpiteitä. Tämän yksityiskohtaisempaa sääntelyä ei ole syytä laatia, koska ehdotettu sääntely antaa sopimuslisenssiorganisaatioille direktiivin mukaiset ja riittävät puitteet valita omille oikeudenhaltijoilleen sopivimmat tiedottamistavat.

7.1. Alkuperäinen lähetystoiminta

Pykäliin ehdotetaan muutoksia, joiden tavoitteena on selkeyttää nykyisiä, varsin vaikeaselkoisina pidettyjä säännöksiä. Lisäksi ehdotuksella pantaisiin täytäntöön verkkolähetydirektiiviä siten, että 25 f §:ssä alkuperäiseen lähetystoimintaan rinnastettaisiin lähettäjäyritysten verkko-oheispalvelut (esim. YLE Arena) ja 64 b §:ään tehtävällä muutoksella varmistettaisiin, että alkuperäiseen lähetystoimintaan hankitut oikeudet kattavat myös radiolähetyksen sekä television uutis- ja ajankohtaisohjelmien lähettämisen EU:n alueella, ellei toisin ole sovittu. Verkkolähetydirektiivin 8 artiklan säännökset, jotka koskevat oikeuksien hankkimista silloin, kun lähettäjäyritys ei oman toimintansa puitteissa itse lainkaan lähetä lähetystä, vaan sen tekee jakelijayritys, ehdotetaan sisällytettäväksi alkuperäistä lähetystoimintaa koskevaan 25 f §:ään. Direktiivi mahdollistaa sen, että tällaisissa tapauksissa voidaan nojautua samankaltaiseen lisensointimalliin kuin edelleenlähetyksen yhteydessä. Valmistelussa on arvioitu, että Suomessa ei esiinny direktiivin 8 artiklassa tarkoitettuja tilanteita, eikä siten ole pidetty tarpeellisena käyttää hyväksi direktiivin tarjoamaa mahdollisuutta, että tarvittavia oikeuksia voitaisiin hankkia pakollista kollektiivista hallinnointia koskevan sääntelyn perusteella yhteishallinnointiorganisaatiolta. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun?

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Teoston kanta tiivistettynä:

- Verkkolähetysdirektiivin implementointi ei edellytä TekijäL 25 f §:n muuttamista. Nykymuotoisen pykälän muuttaminen ei ole tarpeen.
- Verkkolähetysdirektiivin mukaisesta lähettäjäyrittäjien verkko-oheispalveluihin sovellettavasta alkuperämaaperiaatteesta tulee säätää oma erillinen pykälänsä, joka vastaa verkkolähetysdirektiivin määritelmiä ja rajoituksia. Esitysluonnoksessa ehdotettu 64 b § on soveltamisalaltaan perusteettoman laaja, eikä vastaa direktiivin sisältöä.
- Verkkolähetysdirektiivin artiklan 8 mukainen ohjelmien lähetyksen suorin siirron menetelmällä ei edellytä muutoksia tekijänoikeuslakiin. Oikeustilassa ei ole tältä osin puutteita.

Teosto toteaa aluksi, että esitysluonnoksessa verkkolähetysdirektiivin implementointiin perustuviksi väitetyt tekijänoikeuslain muutokset menevät varsin huomattavasti pidemmälle kuin mitä direktiivin implementointi tosiasiasa ja käytännössä jäsenvaltioilta edellyttää. Ehdotetut muutokset poikkeavat laajuudeltaan erittäin merkittävästi ratkaisusta, joilla verkkolähetysdirektiivi on implementoitu lainsäädäntöön Ruotsissa. Teosto katsoo, ettei käsillä ole perusteita eikä tarvetta muuttaa tekijänoikeuslainsäädäntöä laajemmin kuin mitä verkkolähetysdirektiivin kansallinen voimaansaattaminen edellyttää.

Verkkolähetysdirektiivin implementointi ei edellytä alkuperäisiin radio- ja televisiolähetyksiin sovellettavan sopimuslisenssipykälän (TekijäL 25 f §) muuttamista miltään osin. Direktiivin edellyttämä uusi lainsäädäntö on toteutettavissa esitysluonnoksessa ehdotettua huomattavasti selkeämmällä, yksinkertaisemmalla ja direktiivin sisällön mukaisella ratkaisulla.

Teosto perustelee kantansa alla jakaen verkkolähetysdirektiivin sisältörakenteen seuraaviin asiakokonaisuuksiin: a) lähettäjäyrittäjien verkossa tarjottavat oheispalvelut ja näihin sovellettava alkuperämaaperiaate; b) edelleen lähettäminen; ja c) ohjelmien lähetyksen suorin siirron menetelmällä.

Perustelemme tässä kohdassa 7.1. kantamme edellä mainittujen asiakokonaisuuksien a) ja c) osalta. Edelleen lähettämistä koskevan asiakokonaisuuden b) osalta viittaamme kohdassa 7.2. lausumaamme.

Lähettäjäyrittäjien verkossa tarjottavat oheispalvelut ja alkuperämaaperiaate

Lähettäjäyrittäjien verkko-oheispalveluita koskevaa uutta sääntelyä on esitysluonnoksessa sijoitettu TekijäL 25 f §:n alle. Esitysluonnoksessa ehdotetun ratkaisun tarkoituksena vaikuttaisi olevan, että verkko-oheispalvelut kytkettäisiin tällä tavoin ikään kuin osaksi alkuperäistä lähetystoimintaa.

Esitysluonnoksen perustelut sisältävät suoran väitteen siitä, että ”verkko-oheispalvelut olisi rinnastettava lähetyksiin” (s. 85). Tämä on selvästi virheellinen käsitys. Verkkolähetyksdirektiivi ei edellytä rinnastamaan verkko-oheispalveluita ja lähetyksiä toisiinsa, vaan velvoittaa jäsenvaltioita ainoastaan säätämään verkko-oheispalveluihin sovellettavasta alkuperämaaperiaatteesta (3 artikla). TekijäL 25 f §:n soveltamisalan muuttamiselle ei siten ole direktiivistä johtuvaa tarvetta.

Verkkolähetyksdirektiivin edellyttämä uusi sääntely on toteutettavissa huomattavasti esitettyä yksinkertaisemmalla ja direktiivimukaisemmalla ratkaisulla säätämällä lähettäjäyriyten verkko-oheispalveluista ja näihin sovellettavasta alkuperämaaperiaatteesta oma erillinen pykälänsä, jonka sanamuoto ja perustelut rakennetaan vastaamaan direktiivissä määriteltyä.

Mallia pykälän muotoiluun on mahdollista ottaa verkkolähetyksdirektiivin implementoinnin yhteydessä säädetyistä Ruotsin tekijänoikeuslain 61 b §:stä (Lag 2021:357), jossa lähettäjäyriyten verkko-oheispalveluista ja alkuperämaaperiaatteesta säädetään lain tasolla selkeästi ja direktiivin systematiikkaa ja määritelmiä noudattaen. Ruotsin tekijänoikeuslain 61 b §:ään sisältyvän lisäksi Teosto pitää perusteltuna sisällyttää Suomessa säädettävään pykälään lain tasolle verkkolähetyksdirektiivin artiklan 3(3) mukaisen kohdan, jonka mukaan alkuperämaaperiaatetta sovelletaan vain toissijaisesti suhteessa oikeudenhaltijoiden ja lähetystoimintaa harjoittavien organisaatioiden sopimusvapauteen, kunhan tässä sopimisessa noudatetaan unionin oikeutta.

Esitysluonnoksessa alkuperämaaperiaate ehdotetaan implementoitavaksi säätämällä uudesta 64 b §:stä. Edellä lausumaansa viitaten Teosto kannattaa alkuperämaaperiaatteen sijoittamista lainsäädäntöteknisesti omaan erilliseen pykäläänsä, mutta huomauttaa, että esitysluonnoksessa ehdotettu 64 b § on soveltamisalaltaan perusteettoman laaja ja ilmeisessä ristiriidassa verkkolähetyksdirektiivin sisällön kanssa.

Ehdotetun 64 b §:n alkuperämaaperiaatteen soveltamisalaa ei ole rajattu direktiivissä määriteltyä noudattaen lähettäjäyriyten verkko-oheispalveluihin, vaan pykälä soveltuisi sanamuotonsa perusteella kaikkiin rajat ylittäviin radio- ja televisiolähetyksiin niin verkko-oheispalveluissa kuin näiden ulkopuolella. Ehdotettu sääntely ei vastaa verkkolähetyksdirektiiviä. Lisäksi ehdotetusta 64 b §:stä puuttuu täysin lähettäjäyriyten verkko-oheispalveluiden direktiivin mukainen määrittely, jota Teosto pitää pykälän soveltamisalan selkeyden ja tarkkarajaisuuden kannalta olennaisen tärkeänä. Mallia pykälän muotoiluun on tältäkin osin mahdollista ottaa Ruotsin tekijänoikeuslain 61 b §:stä.

Verkkolähetyksdirektiivin artikla 11 sisältää siirtymäsäännöksen koskien artiklan 3 mukaista alkuperämaaperiaatetta ja määrättyjä sopimuksia. Direktiivin siirtymäsäännös on perusteltua saattaa voimaan kansallisesti säätämällä alkuperämaaperiaatteesta ja lähettäjäyriyten verkko-oheispalveluista säädettävään erilliseen pykälään viittaava siirtymäsäännös.

Ohjelmien lähetyksen suoran siirron menetelmällä

Esitysluonnoksessa verkkolähetydirektiivin artikla 8(1) koskien ohjelmien lähetystä suoran siirron menetelmällä on ehdotettu implementoitavaksi säätämällä uudesta 5 momentista TekijäL 25 f §:ään. Teosto katsoo, että direktiivin artikla 8(1) ei edellytä muutoksia voimassa olevaan tekijänoikeuslakiin, sillä nykyisessä oikeustilassa ei Teoston näkökulmasta ole puutteita, eikä mainitussa artiklassa 8(1) ole asetettu jäsenvaltioille lainsäätämisvelvoitetta. Ehdotetulle uudelle sääntelylle ei näin ollen ole edes lähtökohtaisella tasolla tarvetta.

Teostolla, lähettäjäyrityksillä ja signaalien jakelijoilla on artiklan 8(1) tarkoittamissa olosuhteissa jo nykytilanteessa mahdollisuus sopia käyttöluvista, joilla katetaan oikeudet jokaisen musiikkiteosten käyttöön osallistuvan käyttäjäosapuolen toiminnan osalta.

Verkkolähetydirektiivin artikla 11 sisältää siirtymäsäännöksen koskien artiklan 8(1) soveltamisalaan liittyviin määrättyihin käyttöluviin. Koska artikla 8(1) ei edellytä muutoksia voimassa olevaan tekijänoikeuslakiin, tulee direktiivin siirtymäsäännös saattaa kansallisesti voimaan säätämällä tekijänoikeuslakiin ainoastaan siirtymäsäännös, jossa viitataan verkkolähetydirektiivin artiklan 8(1) soveltamisalaan kuuluvaan yleisölle välittämiseen saatuihin lupiin.

7.2. Radio- ja televisio-ohjelmien edelleenlähettäminen

Tekijänoikeuslain 25 h §:ssä säädetään radio- ja televisiolähetysten samanaikaisesta ja muuttamattomasta edelleenlähettämisestä. Säännöksillä virtaviivaistetaan lisensiointimarkkinoiden toimintaa tilanteessa, jossa oikeuksien hankkiminen voisi muuten olla haastavaa. Ehdotetuilla säännöksillä pantaisiin täytäntöön verkkolähetydirektiivin säännökset ja selkeytettäisiin edelleenlähettämistä koskevia säännöksiä. Lisäksi ehdotetaan, että myös lähettäjäyritysten verkko-oheispalveluiden edelleen lähettäminen olisi mahdollista hankkimalla tarvittavat oikeudet yhteishallinnointiorganisaatiolta sekä edellyttäen, että myös lähettäjäyrityksen suostumus on saatu. Taustalla on se, että verkko-oheispalveluihin usein estetään pääsy asettamalla teknisiä esteitä, ns. maarajoituksia. Esimerkiksi Ruotsin SVT:n kanavien edelleenlähettämiseen on mahdollista hankkia oikeuksia keskitetysti, mutta tämä ei ole koskenut SVT:n

verkko-oheispalveluita. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

Kannatamme muutettuna

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Teoston kanta tiivistettynä:

- Edelleen lähettämistä ei ole käsitteellisesti mahdollista laajentaa koskemaan lähettäjäyriyten verkko-oheispalveluita.
- Tekijänoikeuslain 25 h §:ää tulkitaan jo nykyisellään teknologianeutraalisti. Tätä voidaan ennestään selventää pelkillä teknisluontoisilla muutoksilla.
- Nykyinen 25 h §:n 2 momentti tulee säilyttää laissa pelkillä teknisluontoisella muutoksella.

Edelleen lähettäminen ja lähettäjäyriyksen verkko-oheispalvelut

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että lähettäjäyriyksen verkko-oheispalvelut tuotaisiin radio- ja televisiolähetyksen edelleen lähettämiseen sovellettavan sopimuslisenssipykälän 25 h §:n 1 momentin piiriin. Teosto vastustaa ehdotettua muutosta. Ehdotettu sääntely on kokonaisuudessaan implementoitavan verkkolähetydirektiivin ulkopuolista sääntelyä, minkä lisäksi Teosto katsoo sen olevan oikeudellisesti toteuttamiskelvoton. Edelleen lähettämisen käsitteellinen laajentaminen kattamaan radio- ja televisiolähetyksen lisäksi lähettäjäyriyksen on-demand-perusteisesti tarjottavat verkko-oheispalvelut on ristiriidassa tekijänoikeutta koskevien kansainvälisten yleissopimusten (Bernin konventio) ja EU-direktiivien kanssa. Kansallisesti voimaansaattettava verkkolähetydirektiivi ei miltään osin ehdota, saati edellytä, edelleen lähettämisen ja verkko-oheispalveluiden yhdistämistä toisiinsa.

Esitysluonnoksen perusteluissa tuodaan esiin, että ehdotettu järjestely ”vastaisi Tanskan tekijänoikeuslain 35 §:n 5 momentin sääntelymallia” (s. 86). Käsitely on ilmeisen virheellinen. Tanskan tekijänoikeuslain 35 §:n 5 momentissa ei ole kyse edelleen lähettamisestä, vaan sui generis-luontoisesta, peilisivustoihin sovellettavasta erityisestä sopimuslisenssijärjestelystä (kts. Tanskan pykälän yksityiskohtaiset perustelut s. 17). Esitysluonnoksessa esitettyyn omaksuttu malli Tanskan tekijänoikeussääntelystä perustuu siten tulkintavirheelle.

Teosto korostaa, että oikeudenhaltijat ja lähettäjäyriykset voivat sopia verkko-oheispalveluiden rajat ylittävästä saatavuudesta keskenään sopimusvapautensa nojalla. Tässä yhteydessä Teosto myös huomauttaa, että verkkolähetydirektiivin nojalla EU:n jäsenvaltioissa implementoitava alkuperämaaperiaate mahdollistaa jatkossa sovellusalaansa kuuluvien ulkomaisten ohjelmistojen saatavuuden asianomaisten lähettäjäyriyten verkko-oheispalveluissa myös suomalaisille

vastaanottajille, mikäli suomalaiset katsojat kattavista käyttöluvista on alkuperämaassa oikeudenhaltijoiden ja verkko-oheispalvelua tarjoavan lähettäjäyrittäjien välillä sovittu.

Edelleen lähettämisen teknologianeutraalisuus

Tekijänoikeuslain 25 h §:ää tulkitaan jo nykyisellään vakiintuneesti teknologianeutraalisti. Pykälän teknologianeutraalisuutta voidaan ennestään selventää tekemällä pelkät teknisluontoiset muutokset 25 h §:n 2 ja 3 momentteihin poistamalla näistä maininnat ”kaapeleitse”. Teosto katsoo esitysluonnoksessa ehdotetut muutokset tekijänoikeuslain 25 h §:n 2 ja 3 momentteihin muilta osin tarpeettomiksi.

TekijäL 25 h §:n 2 momentin osalta oikeustilassa ei ole tapahtunut muutosta, ja lähettäjäyhtiölle siirtyneet oikeudet ovat jatkossakin direktiivien mukaisesti pakollisen kollektiivihallinnon ulkopuolella. Nykyinen 25 h §:n 2 momentti on näin ollen perusteltua säilyttää laissa ainoastaan ylempänä mainitulla teknisluontoisella muutoksella. Esitysluonnokseen sisältyvä 25 h §:n 1 momenttiin lisättäväksi ehdotettu ilmaisu lähettäjäyrittäjien ”suostumuksesta” on epämääräinen ja ristiriidassa 25 h §:n muissa kohdissa käytetyn kielen kanssa. Ehdotettu maininta lähettäjäyrittäjien suostumuksesta on lisäksi tarpeeton, sillä tästä säädetään jo nykyisessä TekijäL 48 §:ssä.

8.1. Tekijän korvausoikeus ja korvausten kohtuullistaminen

Esitys sisältää muutoksia tekijöiden ja esittävien taiteilijoiden aseman parantamiseksi hyödyntämissopimuksissa. DSM-direktiivin 18 artiklassa säädetään yleisestä periaatteesta, jonka mukaan tekijä tai esittävä taiteilija on oikeutettu asianmukaiseen korvaukseen teosten kaupallisesta hyödyntämisestä, ja 20 artiklassa korvausta koskevan sopimusehdon sovittelusta muuttuneista olosuhteista johtuen. Voimassa olevan tekijänoikeuslain 29 §:ssä säädetään (direktiiviä laajemmin) kohtuuttoman sopimusehdon sovittelusta, ja pykälän perusteella on mahdollista kohtuullistaa niin alun perin kohtuutonta sopimusehtoa kuin reagoida muuttuneista olosuhteista johtuvaan kohtuullistamistarpeeseen. Näin ollen ehdotetaan vain huomioon otettavien kriteerien laajentamista vastaamaan paremmin direktiivissä lueteltuja arviointikriteerejä. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

8.2. Tekijän oikeus selvitykseen teosten kaupallisesta hyödyntämisestä

Ehdotetun tekijänoikeuslain 30 §:n tarkoituksena on turvata tekijälle mahdollisuus saada tietoa teoksen kaupallisesta hyödyntämisestä. Kysymys on uudesta, pakottavasta säännöksestä. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

8.3. Tekijän oikeus perua oikeudenluovutus

Ehdotetussa 31 §:ssä säädettäisiin tekijän oikeudesta perua oikeudenluovutus, mikäli teosta ei ole hyödynnetty laissa säädetyssä ajassa. Kysymys on pakottavasta säännöksestä, mistä johtuen nykyiset tahdonvaltaiset, teostyyppikohtaiset säännökset poistettaisiin tekijänoikeuslaista. Ainoana poikkeuksena olisivat elokuvateoksia koskevat säännökset, jotka säilyisivät ennallaan, mutta muuttuisivat pakottaviksi. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

8.4. Kustannussopimuksia koskevasta erityissääntelystä

Ehdotetussa 35 – 37 §:ssä säädettäisiin kustannussopimuksista. Säännöksiä on muutettu tavoitteena modernisoida voimassa olevia kustannussopimuksiin liittyviä säännöksiä. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

8.5. Tekijän oikeus rinnakkaistallentaa tieteellinen artikkeli

Ehdotetussa 38 §:ssä säädettäisiin tekijän oikeudesta rinnakkaistallentaa tieteellinen artikkeli. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

8.6. Esittävän taiteilijan yksinoikeuden laajentaminen

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tekijänoikeuslain 45 §:ää siten, että kuvataallenteelle tallennetun esityksen tekijänoikeudellinen suoja laajenisi vastaamaan lähtökohtaisesti äänitallenteelle tallennetun esityksen oikeuksia. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

8.7. Tekijänoikeuksista vapaista (public domain) teoksista otetut valokuvat (TekL 49 a §, DSM-direktiivin 14 artikla)

Valokuvaajan lähioikeutta ehdotetaan kavennettavaksi siten, että valokuva teoksesta, jonka suoja-aika on päättynyt, ei tulisi valokuvaajan lähioikeussuojan piiriin. Tavoitteena on varmistaa, että toisella suojamuodolla ei voida estää tekijänoikeudesta vapaiden (public domain) teosten käyttämistä. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

9.1. "Lyhyet otteet"

DSM-direktiivin 15 artiklan mukaisesta lehtikustantajan lähioikeudesta säädettäisiin tekijänoikeuslain 50 §:ssä. Uudella lähioikeudella suojattaisiin lehtikustantajan oikeutta määrätä lehtijulkaisun saattamisesta yleisön saataviin tietoverkoissa tietoyhteiskuntapalvelun tarjoajan toimesta. Direktiivissä suojan kohde jää jokseenkin avoimeksi, ja suojan kohde on rekonstruoitu siten, että se mahdollisimman hyvin kattaisi sellaiset käyttömuodot (käyttö uutisseuranta- ja uutiskoostepalveluissa), joita direktiivissä on tavoiteltu. Eräänä haasteena on kysymys siitä, miten tulisi suhtautua direktiivin säännökseen, jonka mukaan suojan piiriin eivät kuulu "erittäin lyhyet otteet tai yksittäiset sanat". Direktiivissä ei määritellä tarkkaa rajaa sille, minkälaiset otteet ovat sallittuja, eikä sellaista aseteta myöskään 50 §:ssä. Sen sijaan säännöksessä lähtökohtana on, että myös epäolennaisten otteiden toistuva käyttö voi loukata tekijänoikeutta, ja sen perusteella on ehdotettu sanamuotoa, joka vastaa nykyistä tietokantasuojaa (tietokantadirektiivissä on vastaavanlainen konstruktio, eli myös tietokannan epäolennaisten osien toistuva käyttö voi kuulua yksinoikeuden piiriin). Valmistelun aikana työpajoissa toivottiin, että ainakin otsikko olisi laissa säädetty "vapaaksi". Jos pidätte tarpeellisena, että laissa säädetään tietty sana- tai merkkimäärä, jonka käyttö olisi aina sallittua, niin minkä pituinen sana- tai merkkimäärän tulisi olla? Miten vastaavasti määriteltäisiin muiden suojan kohteiden (esim. valokuva tai audiovisuaalinen aineisto) osalta sallitun käytön määrä?

-

9.2. Lehden toisintaminen toisessa sanoma- tai aikakauslehdessä (voimassa oleva TekL 23 §)

Valmistelussa on arvioitu, että voimassa olevan TekL 23 §:n säilyttäminen ei ole mahdollista, sillä siinä on olennaisesti kysymys sanoma- tai aikakauslehden kilpailijan (toisen sanoma- tai aikakauslehden taholta, joka on samalla myös tietoyhteiskunnan palvelu) oikeudesta toisintaa sanoma- tai aikakauslehdessä

Julkaistu artikkeli, joka lienee lähtökohtaisesti laajempi kuin ”erittäin lyhyt ote tai yksittäiset sanat”. Yhdyttekö tähän arvioon? Jos ette, millä perusteella tulisi katsoa, että kilpaileva sanoma- tai aikakauslehti ei käytä hyväkseen sanoma- tai aikakauslehden tekemiä investointeja sisällöntuotantoon, jonka johdosta uutisartikkelin toisintaminen olisi sallittua suoraan lain nojalla, kun sen sijaan vastaavan pituisen otteen käyttäminen esimerkiksi uutiskooste- tai uutisseurantapalvelussa olisi kiellettyä?

9.3. Internetin hakupalvelut

Direktiivin 15 artiklassa tai sen esitöissä ei ole mainintaa siitä, että sanoma- ja aikakauslehden lähioikeudella olisi vaikutusta internetin hakupalveluihin (esim. Google hakupalvelu, Bing, Ecosia ym). Lähtökohtaisesti voidaan katsoa, että direktiivillä ei ole tarkoitettu olevan vaikutusta hakupalveluiden toimintaan ja että direktiivissä olevaa viittausta siihen, että linkittäminen ei kuulu yksinoikeuden piiriin, voidaan tulkita samansuuntaisesti. Toisaalta direktiivissä ei nimenomaisesti myöskään suljeta pois tämänkaltaisia tietoyhteiskuntapalveluiden tarjoajia yksinoikeuden soveltamisalasta. Onko sanoma- tai aikakauslehden lähioikeussuojan yhteydessä tarpeen ottaa kantaa hakupalveluiden toimintaan? Jos on, miten asiaan tulisi ottaa kantaa esityksessä?

9.4. Tekijöiden osuus lehtikustantajan saamista korvauksista

Ehdotuksen (ja DSM-direktiivin) mukaan tekijällä on oikeus asianmukaiseen osuuteen lehtikustantajan saamista korvauksesta. Tulisiko tekijöiden osuutta määrittellä tarkemmin laissa? Jos katsotte, että tekijöiden osuus korvauksesta tulee määrittellä, tulisiko sen olla prosenttiosuus vai jotain muuta? Minkä suuruinen osuus?

9.5. Tarve sopimuslisenssisäännökselle tekijöiden korvausosuuden hoitamiseksi

Sanoma- ja aikakauslehdet sisältävät suuren määrän eri aineistoja. Jotta lehtikustantajat välttyisivät neuvottelemasta kunkin tekijänoikeuden haltijan kanssa erikseen asianmukaisista korvauksista, voi olla molemmille osapuolille helpompaa, että asia hoidettaisiin sopimuslisenssisäännöksellä joka mahdollistaisi sen, että lehtikustantaja voisi neuvotella yhteishallinnointiorganisaation kanssa keskitetysti korvausosuudesta ja korvaukset tilitettäisiin organisaation kautta tekijänoikeuden haltijoille. Pitäisikö lakiehdotukseen lisätä asiaa koskeva sopimuslisenssisäännös? Voitte halutessanne perustella kantaanne lyhyesti vastauksenne yhteydessä.

Jos yllä oleva vastauskenttä loppui kesken, voitte jatkaa tässä.

9.6. Sanoma- tai aikakauslehden lähioikeussuoja - arvio ehdotetusta TekL 50 §:stä kokonaisuudessaan

Arvioikaa nyt ratkaisua kokonaisuudessaan. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-
Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja tai muutosehdotuksia

10.1. Onko ratkaisussa riittävästi huomioitu eri perusoikeuksien välistä tasapainoa?

Verkkosisällönjakopalvelun tarjoajien vastuusta säädettäisiin tekijänoikeuslain uudessa 6 a luvussa. Sen mukaan verkkosisällönjakopalvelun tarjoaja olisi vastuussa tekijänoikeuden loukkauksesta, joka aiheutuu siitä, että sisällön tuottaja (direktiivissä käytetään ilmaisua ”käyttäjä”) on tallentanut palveluun aineistoa, joka loukkaa tekijänoikeutta. Palvelun tarjoaja ei kuitenkaan olisi vastuussa tekijänoikeuden loukkauksesta, jos palvelun tarjoaja on ryhtynyt asianmukaisiin ja oikeasuhtaisiin toimenpiteisiin luvan hankkimiseksi tekijältä tai estänyt tekijän tai tämän puolesta toimivan pyynnöstä pääsyn tekijänoikeutta loukkaavaan aineistoon. Direktiivin mukaisilla säännöksillä vahvistetaan tekijänoikeuden toimeenpanoa verkkosisällönjakopalveluissa ja tekijän mahdollisuutta määrätä teoksestaan. Direktiivin vaatimusten mukaisesti säädettäisiin siitä, miten tulisi välttää sitä, että estetään pääsy tekijänoikeutta loukkaamattomaan aineistoon, sekä keinoista, joilla direktiivin vaatimusten mukaisesti parannetaan sisällön tuottajien oikeusturvaa. Direktiivin sääntely on hyvin perusoikeusherkkää ja direktiivin toimeenpanossa on otettava huomioon tekijöiden omistusoikeus, palvelun tarjoajien elinkeinovapaus ja sisällön tuottajien sananvapaus. Direktiivin toimeenpanossa on pyritty perusoikeusmyönteiseen ja eri perusoikeuksien välistä tasapainoa huomioivaan täytäntöönpanoon. Onko tässä tavoitteessa onnistuttu yleisellä tasolla? Ellei, millä perusteella katsotte, että ehdotettu sääntely on perusoikeuksien vastainen?

Ei

Tässä voitte perustella tarkemmin. Perustelkaa mielellään viittaamalla siihen perustuslakivaliokunnan, EU-tuomioistuimen tai Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisuun, johon tukeudutte. Kertokaa myös, miten esitystä tulee mielestänne korjata, ja perustelkaa muutosehdotukset perusoikeuksien toteutumisen kannalta.

Esitysluonnos haastaa DSM-direktiivissä saavutetun tasapainon

DSM-direktiivin artiklan 17 tarkoituksena on ollut selventää oikeustilaa verkkosisällönjakopalvelujen toiminnan osalta ja tehdä selväksi, että se on tekijänoikeudellisesti merkityksellistä ja edellyttää oikeudenhaltijan lupaa, kun verkkosisällönjakopalvelu antaa yleisölle pääsyn käyttäjiensä palveluun lataamiin tekijänoikeudella suojattuihin teoksiin tai muuhun suojattuun aineistoon. Tämä tarkoitus käy ilmi johdantolauseessa 61

” (---) Tämä epävarmuus vaikuttaa oikeudenhaltijoiden mahdollisuuksiin määrittää, käytetäänkö heidän teoksiaan ja muuta suojattua aineistoaan ja millä edellytyksillä käyttö tapahtuu, sekä heidän mahdollisuuksiinsa saada tällaisesta käytöstä asianmukainen korvaus. Sen vuoksi on tärkeää edistää lisensointimarkkinoiden kehittymistä oikeudenhaltijoiden ja verkkosisällönjakopalvelujen tarjoajien välillä. (---) ”.

Direktiivin artikla 17 on huolellisen ja perusteellisen valmistelun tulos. Tässä valmistelussa on otettu huomioon eri osapuolten oikeudet (perusoikeudet mukaan lukien) ja velvollisuudet ja löydetty toimiva tasapaino näiden välillä. Tästä huolimatta, esitysluonnoksessa sivuutetaan se lähtökohta, että direktiivin säätämisen yhteydessä Euroopan parlamentti ja Euroopan unionin neuvosto ovat jo suorittaneet perusoikeuspunninnan Euroopan unionin perusoikeuskirjan näkökulmasta. Ks. tältä osin johdantolause 70

" Verkkosisällönjakopalvelujen tarjoajien yhteistyössä oikeudenhaltijoiden kanssa toteuttamat toimet eivät saisi rajoittaa tekijänoikeutta koskevien poikkeusten tai rajoitusten soveltamista, eivät etenkään niiden, joilla taataan käyttäjien ilmaisunvapaus. Käyttäjien olisi sallittava ladata palveluun ja asettaa saataviin sisältöä, jonka käyttäjät ovat luoneet lainausta, arvostelua, selostusta, karikatyyriä, parodiaa tai pastissia koskevia erityistarkoituksia varten. Tämä on erityisen tärkeää, jotta voidaan löytää tasapaino Euroopan unionin perusoikeuskirjassa, jäljempänä 'perusoikeuskirja', määrättyjen perusoikeuksien, erityisesti sananvapaus ja taiteen vapaus, ja omistusoikeuden, mukaan lukien teollis- ja tekijänoikeudet, välillä. (---)".

ja johdantolause 84

"Tässä direktiivissä kunnioitetaan perusoikeuksia ja otetaan huomioon erityisesti perusoikeuskirjassa tunnustetut periaatteet. Sen vuoksi tätä direktiiviä olisi tulkittava ja sovellettava näiden oikeuksien ja periaatteiden mukaisesti."

Direktiivissä on siis jo säädetty niistä mekanismeista, ja osapuolten oikeuksista ja velvollisuuksista, joiden avulla perusoikeuksien välinen tasapaino saavutetaan direktiivin tarkoittamalla tavalla. Kotimaisen lainvalmistelijan pyrkimyksenä on kuitenkin nähtävästi ollut tasapainottaa perusoikeudet uudelleen kansallisen lain tasolla. Direktiivi ei anna tähän mahdollisuutta, ja se johtaa paitsi perustavaa laatua olevaan vinoumaan esitysluonnoksessa, myös yhteensopimattomaan lopputulokseen direktiivin keskeisten tavoitteiden kanssa.

Esitysluonnoksen perusoikeuksien välinen punninta on vinoutunut

Esitysluonnoksen perusoikeuksien välinen punninta on yksipuolista ja siinä korostuu käyttäjien (esitysluonnoksen kielellä "sisällön tuottajien") sananvapauden turvaaminen oikeudenhaltijoiden omistusoikeuden suojan kustannuksella. Tämä esitysluonnoksen vinouma perusoikeuksien tasapainossa käyttäjien hyväksi ja oikeudenhaltijoita vastaan heijastuu läpi koko esitysluonnoksen 6 a luvun ja siihen liittyvän sääntelyn (ehdotettu 23 §). Erityisen räikeästi se näkyy ehdotetussa uudessa rajoitussäännöksessä, oikeudenhaltijan korkeassa kynnyksessä pääsyn estämiseen liittyvissä tilanteissa, ja ehdotetussa oikeudenhaltijan hyvitys- ja vahingonkorvausvelvollisuudessa.

Esitysluonnoksessa on tehty sellaisia lainsäädännöllisiä linjauksia, joita direktiivi ei mahdollista. Tältä osin viittaamme esimerkiksi seuraavaan: "Ehdotettu sääntely johtaa nykytilanteeseen verrattuna siihen, että sisällön tuottajien oikeusturva paranee." (s.48). Direktiivin tarkoituksena on kuitenkin ollut nimenomaan oikeudenhaltijoiden aseman parantaminen ja arvokuiluongelman korjaaminen, kuten edellä todettu. Sinänsä on totta, että myös käyttäjien oikeusturva paranee, kun direktiivi saatetaan tunnollisesti sen tarkoitusta ja sanamuotoja noudattaen kansallisesti voimaan. Tällöin käyttäjien suorittamiin latauksiin soveltuu artiklan 17 mukainen verkkosisällönjakopalvelujen vastuumekanismi ja artiklan 17 kohdan 2 mukaisesti verkkosisällönjakopalvelun hankkima lupa kattaa myös käyttäjien ei-kaupalliset toimet. Mutta, ensisijainen tarkoitus direktiivillä on nimenomaan oikeudenhaltijoiden aseman parantaminen. Tältä osin viittaamme myös johdantolauseeseen 2

"Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien alalla annetuilla direktiiveillä edistetään sisämarkkinoiden toimintaa, vahvistetaan korkeatasoinen suoja oikeudenhaltijoille, helpotetaan oikeuksien hankkimista ja luodaan kehys teosten ja muun suojatun aineiston hyödyntämiselle".

Omaisuuksensuoja on käsitelty puutteellisesti

Oikeudenhaltijoiden omaisuudensuojaa on luonnoksessa käsitelty hyvin suppeasti ja silloinkin sananvapauden näkökulmasta:

"Mahdollisuus estää pääsy, myös ennakkoon, aineistoon, joka loukkaa tekijän tekijänoikeutta, parantaa merkittävästi tekijän omaisuuden suoja. Tekijä, tai tämän toimesta toimiva, käyttää samalla merkittävää valtaa suhteessa niihin henkilöihin (sisällön tuottajiin), jotka pyrkivät tallentamaan aineistoja palveluun tavoitteena saattaa ne yleisön saataviin. Kyseistä relaatiota, erityisesti sisällön tuottajien asemaa, on luontevinta arvioida sananvapauden näkökulmasta ja huomioiden kysymykset julkisen vallan käytöstä ja oikeusturvasta." (127).

Tämä lyhyt kappale sisältää kaksi olennaista virhettä tai väärinkäsitystä. Ensinnäkin pääsyn estäminen tekijänoikeutta loukkaavaan sisältöön ei ole "merkittävä vallankäyttöä", vaan tekijänoikeuden ytimeen kuuluvaa omaisuudensuojan täytäntöönpanoa. Oikeudenhaltijoiden mahdollisuudet oikeuksiensa täytäntöönpanoon ovat olleet puutteelliset verkkosisällönjakopalvelujen osalta. Tämä on arvokuiluongelman ydin, ja tätä ongelmaa DSM-direktiivin on tarkoitus korjata. Toiseksi, sen sijaan, että relaatiota arvioidaan sananvapauden näkökulmasta, kyseistä relaatiota olisi luontevinta arvioida nimenomaan tekijöiden omaisuudensuojan näkökulmasta silloin kun käsitellään omaisuudensuojaa.

DSM-direktiivissä ei ole kysymys siitä, että oikeudenhaltijoiden omaisuudensuojaa lisättäisiin tai parannettaisiin, vaan sen on tarkoitus parantaa omaisuudensuojan toteutumista verkkoympäristössä.

Yleisenä huomiona toteamme, että lainvalmistelija näyttää esitysluonnoksessa kautta linjan ottaneen irtioton tekijänoikeuden keskeisestä perusajatuksista, joka on perinteisesti korostanut oikeudenhaltijan yksinoikeutta teokseen ja sen käyttöön, ja lähtenyt tekijän omistusoikeuden suojasta. Esitysluonnoksessa on nostettu käyttäjän (esitysluonnoksen kielellä sisällön tuottajien) oikeuksien suoja ja sananvapaus oikeudenhaltijoiden omaisuudensuojaa tärkeämmiksi oikeushyviksi. Esityksestä puuttuu tältä osin sellainen perusoikeuksien punninta, jossa otettaisiin huomioon rajoitusperusteiden hyväksyttävyyden ja omaisuudensuojan ydinalueen koskemattomuus. Tältäkin osin esitysluonnokseen sisältyvä perusoikeuksien punninta on puutteellista.

Myös käytetyllä sanastolla on merkitystä. Käytetyllä terminologialla luodaan mielikuvia ja ohjataan lukijan ajattelua. Direktiivin lainsäätäjänä on puhuessaan verkkosisällönjakopalvelun loppukäyttäjistä käyttänyt neutraalia nimitystä "käyttäjä".

Termi on luonteva, sillä "käyttäjä" termin alle mahtuu moninainen joukko hyvin erilaisia toimijoita kuten todellisuudessaakin; katselijoita, kuuntelijoita, lukijoita, lataajia - kuluttajista ammattimaisiin toimijoihin. Esitysluonnoksessa "käyttäjä" -termi on kuitenkin korvattu nimityksellä "sisällön tuottaja". Näin luodaan mielikuva, että kaikki sisällön lataaminen verkkosisällönjakopalveluihin olisi automaattisesti uutta sisältöä luovaa, luovaa toimintaa. Tämä osaltaan vahvistaa perusoikeuspunninnassa - ja läpi 6 a luvun - valittua voimakasta käyttäjien (sisällön tuottajien) oikeuksien painotusta oikeudenhaltijoiden kustannuksella.

10.2. Sananvapautta koskevien tekijänoikeuden rajoitusten vahvistaminen (uusi TekL 23 §)

Ehdotetussa uudessa 23 §:ssä säädettäisiin oikeudesta käyttää teosta toisessa teoksessa, eli tarkemmin sanottuna mahdollisuudesta käyttää teosta karikatyyrissä, parodiassa ja pastississa sekä teoksen satunnaisesta sisällyttämisestä toiseen teokseen. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Esitysluonnoksen 23 §:n 1 momentissa saatetaan voimaan DSM-direktiivin artiklan 17 kohdassa 7 b mainitut pakottavat rajoitukset (karikatyyri, parodia, pastissi).

Perusteluihin tulee tältä osin lisätä, että kaikkien rajoitusten arvioinnissa on huomioitava tietoyhteiskuntadirektiivin 5 artiklan 5 kohdan mukainen ns. kolmen kohdan testi. Kolmen kohdan testi edellyttää, että tekijänoikeuden poikkeuksia ja rajoituksia sovelletaan vain (1) tietyissä erityistapauksissa, jotka (2) eivät ole ristiriidassa teoksen tai muun aineiston tavanomaisen hyödyntämisen kanssa eivätkä (3) kohtuuttomasti haittaa oikeudenhaltijan oikeutettuja etuja.

Pelkkä käyttäjän oma arvio ja väite siitä, että kyseessä on parodia tms., ei voi johtaa siihen, että teosten käyttö on tällaisissa tilanteissa automaattisesti ja aina hyväksyttävä. Tulee lisäksi huomata, että perusteluissa mainitut meemit eivät aina täytä parodian tai muun tekijänoikeuden rajoituksen tunnusmerkkejä. Perusteluissa on meemien osalta tukeuduttu Euroopan parlamentin ja komission yhteiseen lausumaan, jolla ei kuitenkaan ole sitovaa oikeudellista vaikutusta. Meemit eivät siis sellaisenaan kuulu DSM-direktiivin tai ehdotetun säännöksen mukaisten rajoitusten piiriin, mikä on syytä mainita perusteluissa. Perusteluihin on myös lisättävä maininta siitä, että parodiaa, karikatyyriä ja pastissia koskevaa rajoitusta käytettäessä tulee huolehtia oikeudenhaltijoiden moraalisten oikeuksien toteutumisesta.

Direktiivin 17 artiklan 7 kohdan rajoitukset koskevat vain verkkosisällönjakopalveluissa tapahtuvaa teosten hyödyntämistä. Perusteluissa ei ole eritelty, minkä vuoksi on tarpeen säätää direktiivä laajempi rajoitus. Ehdotettu 23 §:n 1 momentti tulee rajata koskemaan direktiivin mukaisesti vain verkkosisällönjakopalveluihin ladattua sisältöä. Näin on toimittu muissa jäsenvaltioissa kuten Saksassa (5 §), Tanskassa (52 c §) ja Ruotsissa (luonnoksen 52 p §). Esimerkiksi Tanskassa on säädetty seuraavasti:

”Brugere af onlineindholdsdelingstjenester må uploade og stille brugergenereret indhold, der indeholder værker og frembringelser beskyttet efter §§ 65–71, til rådighed på onlineindholdsdelingstjenesterne, når dette sker med henblik på karikatur, parodi eller pastiche.” (52 c §:n 10 mom.)

Uusi rajoitus aiheuttaa oikeudenhaltijoille taloudellisia menetyksiä, koska oikeudenhaltijan lisensoitava repertoaari pienenee. Jotta oikeudenhaltijoiden etu otetaan riittävästi ja oikeasuhteisesti huomioon, voisi mallia ottaa Saksassa käyttöön otetusta rajoitussäännöksestä (5 §). Saksassa parodiaa, karikatyyriä ja pastissia koskeva rajoitus on toteutettu pakkolisenssinä. Pakkolisenssin nojalla tekijät saavat rajoitussäännöksen mukaisesta käytöstä korvauksen, jonka verkkosisällönjakopalvelut maksavat yhteishallinnointijärjestöille. Samankaltainen malli tulisi ottaa käyttöön myös Suomessa – oikeudenhaltijalla tulisi olla oikeus kohtuulliseen korvaukseen rajoituksen kattamasta käytöstä, koska rajoitus puuttuu oikeudenhaltijan oikeuksiin ja aiheuttaa hänelle taloudellisia menetyksiä. Pakkolisenssi takaisi oikeudenhaltijoiden, käyttäjien ja sisällön tuottajien perusoikeudet ja edut tasapuolisesti.

Pykälän toisessa momentissa esitetään uutta tekijänoikeuden yleistä rajoitusta, joka ei perustu DSM-direktiiviin. Esitysluonnoksen mukaan julkistetun teoksen satunnainen ja osittainen sisällyttäminen toiseen teokseen on sallittua edellyttäen, että sisällyttämisellä on teoksessa toisarvoinen merkitys.

Uutta rajoitusta on käyttäjien (sisällön tuottajien) sananvapaudella ja annetaan virheellisesti ymmärtää, että DSM-direktiivi edellyttäisi tätä:

”Sisällön tuottajan sananvapauden kannalta on merkityksellistä myös se, että DSM-direktiivin 17 artiklan edellyttämällä tavalla otettaisiin täysimäärisesti käyttöön tietoyhteiskuntadirektiivin mukaiset sanavapauteen liittyvät tekijänoikeuden rajoitukset, jotka sallivat mm. teosten käyttämistä parodiassa, karikatyyrissä tai pastississa, sekä teosten satunnainen sisällyttäminen toiseen teokseen.” (s. 50).

Direktiivi ei kuitenkaan edellytä tätä uutta ehdotettua rajoitusta, eikä vastaavaa rajoitusta olla tietojemme mukaan ottamassa muiden jäsenvaltioiden kansallisiin lakeihin, joilla direktiivi saatetaan voimaan.

Lisäksi perusteluiden sivulla 25 on todettu, että satunnainen sisällyttäminen toiseen teokseen "voi kuulua niihin tietoyhteiskuntadirektiivin rajoituksiin, jotka liittyvät lainaukseen, arvosteluun ja selostukseen". Perustelu on virheellinen, koska lainaukseen, arvosteluun ja selostukseen liittyvää teosten käyttämistä ei voi pitää satunnaisena vaan nimenomaan tarkoituksellisena. Satunnaista sisällyttämistä koskevaa rajoitusta ei siis voi perustella DSM-direktiivin 17 artiklan 7a kohdan nojalla.

Ehdotettu 2 momentin mukainen rajoitus ei ole tarpeellinen myöskään sen vuoksi, että tekijänoikeuslain 22 §:ään sisältyvä sitaattioikeus ja 23, 25, 25 b ja 25 c §:iin sisältyvät käyttöoikeudet kattavat ehdotetun rajoituksen mukaisen käytön.

Ehdotettu uusi 23 §:n 2 momentin mukainen rajoitus ei perustu DSM-direktiiviin eikä sen osalta ole tehty vaikutusten arviointia. Kuten sanottu, ehdotettua rajoitusta ei ole arvioitu kolmen kohdan testin avulla. Lisäksi esitysluonnoksessa on sivuutettu tietoyhteiskuntadirektiivin 44 johdantolause

”Jäsenvaltioiden säätäessä näistä poikkeuksista tai rajoituksista olisi erityisesti otettava huomioon lisääntynyt taloudellinen vaikutus, joka tällaisilla poikkeuksilla tai rajoituksilla voi olla uudessa sähköisessä ympäristössä. Tämän vuoksi tiettyjen poikkeusten tai rajoitusten soveltamisalan on ehkä oltava entistäkin rajoitetumpi silloin, kun kyse on tekijänoikeudella suojattujen teosten tai muun aineiston tietyistä uusista käyttötavoista.”

Kolmen kohdan testi on kumulatiivinen, eli kaikkien sen kriteerien on toteuduttava samanaikaisesti. Näyttää kuitenkin siltä, että ehdotettu uusi rajoitus ei täytä ensimmäistäkään välttämättömistä vaatimuksista. Uutta rajoitusta ei voida pitää (1) tarkkarajaisena, tiettyihin erityistilanteisiin soveltuvana, vaan se olisi luonteeltaan yleinen, kaikkiin teostyyppisiin ja kaikkiin käyttöyhteyksiin soveltuva. Se olisi omiaan kaventamaan lisensoitavien käyttötapahentumien piiriä ja olisi siten paitsi (2) ristiriidassa aineiston tavanomaisen hyödyntämisen kanssa sekä aiheuttaisi (3) kohtuutonta haittaa oikeudenhaltijoiden oikeutetuille eduille.

Uuden rajoitussäännöksen perusoikeudelliset perustelut nojaavat toistaiseksi vain sananvapauteen ja sivistyksellisiin perusoikeuksiin. Perusteluissa ei sen sijaan ole arvioitu uuden tekijänoikeuden rajoituksen vaikutusta oikeudenhaltijan omaisuudensuojaan tai täysimääräisesti punnittu perusoikeuksien välistä tasapainoa.

Verkkosisällönjakopalveluihin ladatun liikkuvan kuvan sisällön taustalla soiva musiikki (esimerkiksi tanssivideo tai musiikkia sisältävä urheilutapahtuma), on tyypillinen esimerkki sellaisista käyttöyhteyksistä, joita lisensoidaan jo nyt. Esitysluonnoksen perusteella näitä käyttöyhteyksiä ei jatkossa ilmeisesti tarvitsisi lisensoida, eikä näistä tulisi jatkossa enää tekijänoikeuskorvauksia musiikin oikeudenhaltijoille. Tätä taustaa vasten on vaikea nähdä, että tämä uusi yleinen rajoitus läpäisisi kolmen kohdan testin tai johdantolauseeseen 44 sisältyvän ohjeen lainsäätäjälle ja tulkitsijalle.

10.3. Pykäläkohtaiset huomiot uudesta 6a luvusta

a. TekL 55 a §:ssä säädettäisiin verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan vastuusta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Esitysluonnoksessa ehdotettu 55 a § lähtee liikkeelle vääristä lähtökohdista, eikä se toteuta direktiivin artiklan 17 kohtien 1 ja 4 logiikkaa.

Esitysluonnoksessa ei ole määritelty verkkosisällönjakopalvelua

Esitysluonnoksessa ei ensinnäkään määritellä subjektia, eli verkkosisällönjakopalvelua. Esitysluonnos poikkeaa tältä osin esimerkiksi Tanskan (52 c §:n 1 mom.) ja Ruotsin (ehdotettu 52 i §) esimerkeistä, joissa verkkosisällönjakopalvelu on määritelty. Olisi lainsoveltamisen näkökulmasta tärkeää, että palveluntarjoajan vastuut ja veloitteet on selkeästi kohdistettu laissa määriteltyyn subjettiin.

Esitysluonnoksen vastuuasetelma on väärä

Esitysluonnoksessa on kokonaan sivuutettu direktiivin 17(1) mukainen yksiselitteinen velvoite jäsenvaltioille, jonka mukaisesti

"[j]äsenvaltioiden on säädettävä, että verkkosisällönjakopalvelujen tarjoaja suorittaa tässä direktiivissä tarkoitettun yleisölle välittämisen tai yleisön saataviin saattamisen, kun se antaa yleisölle pääsyn käyttäjiensä palveluun lataamiin tekijänoikeudella suojattuihin teoksiin tai muuhun suojattuun aineistoon."

Direktiivi lähtee siitä, että verkkosisällönjakopalvelut suorittavat tekijänoikeudellisesti merkityksellisiä toimia, jotka edellyttävät lupaa oikeudenhaltijalta. Kun esitysluonnoksessa on sivuutettu tämä ensimmäinen keskeinen askel, eli jätetty säätämättä, että verkkosisällönjakopalvelu välittää tai saattaa yleisön saataville tekijänoikeudella suojattua aineistoa, on 6 a luvussa lähdetty alusta alkaen väärille raiteille, eikä kokonaisuus toimi direktiivin tarkoittamalla tavalla.

Verkkosisällönjakopalvelut ovat direktiivin 17 artiklan mukaan yksiselitteisesti aktiivisia toimijoita ja niihin kohdistetaan aktiivisia toimintavelvollisuuksia. Verkkosisällönjakopalvelut välittävät sisältöjä yleisölle tai saattavat niitä yleisön saataville, mistä johtuen niiden tulee joko hankkia lupa tai suorittaa direktiivissä määrättyjä toimia parhaansa mukaan vastuusta vapautuakseen. Palveluihin ei, tekijänoikeudella suojatun sisällön osalta, sovelleta lainkaan sähkökauppadirektiivin tallennuspalveluita koskevaa vastuuvapaussäätelyä. Artiklan 17(3) mukaisesti

”[k]un verkkosisällönjakopalvelujen tarjoaja suorittaa yleisölle välittämisen tai yleisön saataviin saattamisen tässä artiklassa säädetyin edellytyksin, direktiivin 2000/31/EY 14 artiklan 1 kohdassa säädettyä vastuun rajoitusta ei sovelleta tämän artiklan soveltamisalaan kuuluviin tilanteisiin.”

Toisin kuin esitysluonnoksessa, tämä direktiivin keskeinen lähtökohta on ymmärretty selkeästi esimerkiksi Ruotsin esitysluonnoksessa:

”Bestämmelserna i 18 § lagen (2002:562) om elektronisk handel och andra informationssamhällets tjänster ska inte tillämpas när en tjänsteleverantör överför verk till allmänheten enligt första stycket”. (52 j § 2 mom.).

Esitysluonnos ei noudata tätä keskeistä lähtökohtaa artiklan 17 voimaansaattamisessa, vaan asettaa sähkökauppadirektiivin mukaisesti verkkosisällönjakopalvelut passiiviseen ja reaktiiviseen rooliin:

”Voidaan todeta, että DSM-direktiivin 17 artikla ilmentää korotettua huolellisuusvelvoitetta verrattuna sähköisestä kaupankäynnistä annetun direktiivin 14 artiklassa säädettyyn säilytyspalvelun (hosting) vastuuvapauteen. Myös DSM-direktiivin 30 artiklassa 17 artiklaa luonnehditaan ”erityiseksi vastuujärjestelmäksi” (s.58).”

Tämä on väärä johtopäätös. 17 artikla ei ilmennä "korotettua huolellisuusvelvoitetta", vaan artiklan tarkoitus ja funktio on selventää verkkosisällönjakopalvelun tekijänoikeudellista asemaa ja asettaa niille aktiivisia toimintavelvoitteita. Tämä perustavaa laatua oleva valuvika heijastuu läpi esitysluonnoksen.

Verkkosisällönjakopalvelun vastuuvapauden mekanismi on toteutettu väärin

Esitysluonnoksessa rikotaan artiklan 17(4) selkeä systematiikka ja velvoitteiden ketju, jonka mukaisesti verkkosisällönjakopalvelun tulee 1) pyrkiä hankkimaan lupa (a-alakohta); ja 2) estää luvattomien sisältöjen saatavuus (b-alakohta); ja 3) poistaa luvaton sisältö (c-alakohta). Mikäli verkkosisällönjakopalvelu on toiminut "parhaansa mukaan" (a- ja b-alakohdat) ja viipymättä (c-alakohta) nämä velvoitteet täyttääkseen, se voi vapautua vastuusta.

Poiketen tästä direktiivin systematiikasta, esitysluonnoksen mukaan verkkosisällönjakopalvelun tarjoaja olisi tekijänoikeudellisessa vastuussa, jos palveluntarjoaja ei ole ryhtynyt asianmukaisiin toimenpiteisiin luvan saamiseksi tekijältä TAI ei ole tekijän esittämästä poistovaatimuksesta huolimatta toteuttanut asianmukaisia toimenpiteitä tunnistaakseen tekijänoikeutta loukkaavan aineiston ja estääkseen siihen yleisön pääsyn. Ehdotettu pykälän mukainen toimintamalli tekee palveluntarjoajilta edellytettävistä toimenpiteistä vaihtoehtoisia, mikä ei ole ollut direktiivin 17 artiklan mukainen tarkoitus.

Esitysluonnoksen 55 a §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdan määritelmä "asianmukaiset toimenpiteet" on sisällötön eikä vastaa direktiivin verkkosisällönjakopalveluiden toimenpiteiltä edellyttämää korkeaa vaatimustasoa "parhaansa mukaan" ja "viipymättä".

Esitysluonnoksen 55 a §:n mukaisia verkkosisällönjakopalvelun toimintavelvoitteita kvalifioidaan 2 ja 3 momenttiin sisältyvillä toimenpiteiden oikeasuhtaisuutta arvioitaessa huomioon otettavilla seikoilla. Nämä esityksen mukaan arviossa huomioon otettavat seikat menevät selkeästi direktiiviä pidemmälle. Pykälän 2 ja 3 momenttien arviointiperusteet eivät ole direktiivin mukaiset vaan huomattavasti 17 artiklan 5 kohdassa ilmaistuja perusteita laajemmat. Lisäksi palveluntarjoajan huolellisuusveloitteen säilyttäminen "kohtuullisena" on selkeässä ristiriidassa 17 artiklan 4 kohdassa edellytettyjen palveluntarjoajan "parhaansa mukaan" -velvoitteiden kanssa. Käyttölupien kattavuus ja sopivuus palvelun tarpeisiin ja käyttölupien ehtojen kohtuullisuus ottaen huomioon käytön kohteena olevien oikeuksien arvo palvelun tarjoajan liiketoiminnassa eivät voi olla suhteellisuusperiaatteen valossa huomioon otettavia seikkoja.

Luonnoksen asettama direktiivistä merkittävästi poikkeava, heikompi toimintavelvollisuus ja suhteellisuusperiaatteen perusteeton laajentaminen johtaa lainsäädäntöön, jonka seurauksena verkkosisällönjakopalvelut pystyvät välttelemään velvollisuuttaan hankkia oikeudenhaltijoilta asianmukaiset luvat.

Direktiivin tavoitteiden mukaisesti lainsäädännön tulisi pyrkiä luomaan tasapainoiset ja toimivat markkinat. Tämä velvoite ei esitysluonnoksen mukaisella lainsäädännöllä toteudu. 6 a luku tulee kokonaisuudessaan valmistella uusiksi direktiivin sanamuotoa ja systematiikkaa kunnioittaen.

b. Ehdotetussa 55 b §:ssä säädettäisiin verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan tiedonantovelvoitteesta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Esitysluonnoksen mukaan ehdotettu 55 b § perustuu DSM-direktiivin artiklan 17 kohdan 8 alakohtaan 2, jossa säädetään tiedonantovelvoitteesta. Tämän mukaan

"(---) verkkosisällönjakopalvelujen tarjoajat antavat oikeudenhaltijoille näiden pyynnöstä riittävät tiedot 4 kohdassa tarkoitettua yhteistyötä koskevien käytäntöjensä toiminnasta ja, kun lisensointisopimuksia tehdään palveluntarjoajien ja oikeudenhaltijoiden välillä, tiedot sopimusten kattaman sisällön käytöstä".

Eryteisesti esitysluonnoksen 55 b §:n 1 momentissa mennään kuitenkin direktiivin edellyttämää huomattavan yksityiskohtaisemmalle tarkkuuden tasolle, ja se on tarpeettoman pikkutarkkaa sääntelyä. Ehdotettu tarkkuuden taso, erityisesti ehdotettu alakohta 4 ” palvelun tarjoajan hankkimien käyttöluopien piiriin kuuluvien teosten tunnistamistiedot ja tiedot mahdollisista teosten käyttöä rajoittavista ehdoista on käytännöllä vieras, eikä sitä ole mahdollista toteuttaa ottaen huomioon verkkosisällönjakopalveluissa olevan sisältöjen volyyymi.

Direktiivi ei edellytä näin yksityiskohtaista sääntelyä, vaan artiklan 17.8 mukaiset velvoitteet olisi toteutettavissa yleislauseella, joka jättää paremmin liikkumavaraa toimijoille ja teknologialle kehitykselle. Tämä olisi markkinaehtoinen tapa säännellä asiasta.

Ehdotettu 55 b § tulee kirjoittaa uudestaan joustavammaksi ja karsittava direktiiviin kuulumattomat elementit.

c. Ehdotetussa 55 c §:ssä säädettäisiin verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan velvollisuudesta estää yleisön pääsy aineistoon. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Esitysluonnoksen 55 c §:n on teknisesti epäonnistunut. Se ei toimeenpane direktiivin 17 artiklan 4 kohdan b ja c alakohtien mukaista sääntelyä ja se sisältää direktiiviin perustumattomia, oikeudenhaltijan asemaa merkittävästi heikentäviä aineksia.

Esitysluonnoksessa ei tehdä selvää eroa 17 artiklan 4 kohdan alakohdan b mukaisen ennakkollisen eston ja alakohdan c mukaisen jälkikäteisen poiston välillä. Esitysluonnoksessa nämä kaksi alakohtaa näyttävät menevän sekaisin. Esitysluonnoksesta puuttuu maininta siitä, että ennakkollista estoa varten oikeudenhaltijan on riittävää toimittaa merkitykselliset ja tarvittavat tiedot. Lisäksi esitysluonnoksesta puuttuu c-alakohdan mukainen verkkosisällönjakopalveluntarjoajan ns. stay down -velvoite.

Pääsyn eston kynnys on direktiiviin perustumaton

Esitysluonnoksen mukaan verkkosisällönjakopalvelun tarjoajien tulee välittömästi estää yleisön pääsy aineistoon ainoastaan silloin, kun palvelun käyttämät tunnistamistoimet osoittavat, että sisällön tuottajan palveluun tallentama aineisto vastaa täysin poistettavaksi vaadittua teosta. Luonnoksen vaatimus aineistojen täydellisyydestä vastaavuudesta johtaisi käytännössä siihen, että kaikki käyttäjien palveluun tallentama aineisto, missä olisi vähänkään muuta aineistoa teoksen lisäksi: alku- tai lopputeksti, taustakuva, tai käytännössä mitä tahansa muuta kuin vaadittu teos, päätyisi aina palveluun. Direktiiviin ei aseta tällaista kynnystä, jonka mukaan automaattinen poisto edellyttäisi täyttä vastaavuutta.

Esitysluonnoksessa eston arviointi siirretään oikeudenhaltijalle direktiivin vastaisesti

d. Ehdotetussa 55 d §:ssä säädettäisiin kiellosta esittää perusteettomia poistovaatimuksia. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Esitysluonnoksen 55 d §:ään sisältyvä kiello yhdistettynä ehdotettuun prosessiin tekijänoikeusriitalautakunnassa (55 h §- 55 j §) ja ehdotettuun hyvitys- vahingonkorvausvelvollisuuden oikeudenhaltijalle 55 d §:n vastaisesta vaatimuksesta (55 k §) muodostavat yhdessä kokonaisuuden, joka on omiaan heikentämään oikeudenhaltijan asemaa ja nostamaan kynnystä puuttua tekijänoikeutta loukkaavaan sisältöön. Yhdessä nämä ehdotetut säädökset vesittävät direktiivillä saavutetun tasapainon ja sen tavoitteet.

Ehdotettu 55 d §, jossa erikseen kielletään poistopyynnöt tekijänoikeutta loukkaamattoman sisällön osalta, on itsenäisenä määräyksenä tarpeeton. Direktiivi sisältää jo oikeudenhaltijoille velvollisuuden perustella pyyntönsä asianmukaisesti. 17.9 mukaan

”Kun oikeudenhaltijat pyytävät tiettyjen teostensa tai muun suojatun aineistonsa saannin estämistä tai niiden poistamista, niiden on perusteltava pyyntönsä asianmukaisesti.”

Ehdotetulla 55 d §:llä ei ole itsenäistä merkitystä, ja sen ilmeinen tarkoitus onkin antaa oikeudellinen peruste esitysluonnokseen sisältyvälle uudelle hyvitys- ja vahingonkorvaussäädökselle. Direktiivi ei sisällä tällaista kieltoa, eikä sen säätämiseksi ole tarvetta.

e. Ehdotetussa 55 e §:ssä säädettäisiin sisällön tuottajalle annettavasta ilmoituksesta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Ks. perustelut kohdan f. alla.

f. Ehdotetussa 55 f §:ssä säädettäisiin verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan velvollisuudesta tarjota keinoja erimielisyyksien selvittelyyn palvelussa. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Esitysluonnos ei ole markkinaehtoinen eikä linjassa olemassa olevien käytäntöjen kanssa

Esitysluonnoksessa (55 e § ja 55 f §) on laadittu pikkutarkka ja monimutkainen prosessuaalinen malli, joka ei ole omiaan tukemaan sisämarkkinoilla yhdenmukaisia käytäntöjä eikä ota huomioon jo olemassa olevia verkkosisällönjakopalvelujen noudattamia käytäntöjä alasottovaatimusten käsittelyssä. Lainvalmistelussa onkin syytä muistaa, että sääntelyn subjektien, verkkosisällönjakopalvelujen liiketoiminta on luonteeltaan jäsenvaltioiden rajat ylittävää. Koska palveluntarjoajien tulee noudattaa kaikissa jäsenvaltioissa soveltuvaa lainsäädäntöä, on suotavaa, että lainsäädäntö on tältä osin mahdollisimman yhdenmukaista.

Esitysluonnos ei noudata direktiivin tarkoitusta ja unohtaa verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan velvoitteet

Ehdotettu malli ei näytä noudattavan direktiivin tarkoitusta, jonka mukaan verkkosisällönjakopalvelun tulee ottaa käyttöön valitus- ja oikeussuojamekanismit. Johdantolauseen 70 mukaisesti

"(---) Verkkosisällönjakopalvelujen tarjoajien olisi myös otettava käyttöön vaikuttavia ja nopeita valitus- ja oikeussuojamekanismeja, joiden avulla käyttäjät voivat valittaa palveluun tekemiensä latausten suhteen toteutetuista toimista, erityisesti silloin, kun he voisivat olla oikeutettuja tekijänoikeutta koskevaan poikkeukseen tai rajoitukseen sellaisen palveluun latauksen osalta, johon pääsy on estetty tai joka on poistettu. Tällaisten mekanismien mukaisesti esitetyt valitukset olisi käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä, ja niihin sovelletaan ihmisen tekemää arviointia."

Verkkosisällönjakopalvelun tarjoaja on direktiivin mukaisesti vastuussa palvelussaan tapahtuvasta yleisölle välittämisestä tai tarjolle saattamisesta. On näin ollen direktiivin lähtökohdista selvää, että nimenomaan verkkosisällönjakopalvelun tulee olla aktiivinen toimija valitusten käsittelyssä ja nimenomaan palveluntarjoajan tulee tehdä valituksen perusteella ihmisen tekemä arviointi. Tämä käy ilmi myös artiklan 17.9. sanamuodosta

"Ensimmäisessä alakohdassa säädetyn mekanismin [verkkosisällönjakopalvelun valitus- ja oikeussuojamekanismi] mukaisesti tehdyt valitukset on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä, ja palveluun ladatun sisällön saannin estämistä tai sen poistamista koskevien päätösten on oltava ihmisen tekemän arvioinnin kohteena".

Tämä on myös linjassa verkkosisällönjakopalveluilla jo käytössä olevien käytäntöjen kanssa. Esitysluonnoksessa vastuu varsinaisen selvittelyprosessin etenemisestä kuitenkin ulkoistetaan oikeudenhaltijoille ja tekijöille (näiden keskenään käsiteltäväksi selvittelyksi), ja verkkosisällönjakopalvelun rooliksi jäisi tarjota alusta erimielisyyksien käsittelylle. Tämä ei vastaa direktiiviä eikä sen tarkoitusta, eikä kuten sanottua myöskään jo olemassa olevia käytäntöjä.

Sen lisäksi, että esitysluonnoksen mukainen ratkaisu ei noudata direktiivin sanamuotoa eikä tarkoitusta, johtaisi esitysluonnoksen mukainen malli myös käyttäjän näkökulmasta erikoiseen lopputulokseen, kun valituksen ratkaisisi poistopyynnön alun perin esittänyt oikeudenhaltija sen sijaan, että sen ratkaisisi näihin kahteen erimielisyyden osapuoleen nähden neutraali taho, verkkosisällönjakopalveluntarjoaja.

Ehdotetut 55 e § ja 55 f § on kirjoitettava uudestaan siten, että direktiivin 17(9) mukaiset verkkosisällönjakopalvelun valitus- ja oikeussuojamekanismit toteutuvat direktiivin tarkoittamalla tavalla.

g. Ehdotetussa 55 g §:ssä säädettäisiin palauttamispyyntöä. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Esitysluonnoksen 55 g §:nkin osalta sääntely on tarpeettoman yksityiskohtaista. Lainvalmistelijalla näyttää menevän sekaisin direktiivin 17.9 mukainen vaikuttava ja nopea valitus- ja oikeussuojamekanismi verkkosisällönjakopalvelussa ja tuomioistuimen ulkopuoliset oikeussuojamekanismit (ADR).

Esitysluonnokseen sisältyvä 55 g § tulee valmistella uudestaan samalla koko 6 a luvun uudelleenvalmistelun yhteydessä huomioiden direktiivissä tehty ero toisaalta valitus- ja oikaisumenettelyn ja toisaalta tuomioistuimen ulkopuolisten oikeussuojamekanismien välillä.

h. Ehdotetussa 55 h §:ssä säädettäisiin tekijänoikeusriitalautakunnasta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Ks. perustelut kohdan j. alla.

i. Ehdotetussa 55 i §:ssä säädettäisiin asian käsittelystä tekijänoikeusriitalautakunnassa. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Ks. perustelut kohdan j. alla.

j. Ehdotetussa 55 j §:ssä säädettäisiin tekijänoikeusriitalautakunnan ratkaisujen julkisuudesta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Esitysluonnokseen sisältyvät uutta tekijänoikeusriitalautakuntaa koskevat säädökset (55 h § - 55 j §) ilmentävät lainvalmistelijan väärää artiklan 17(9) tulkintaa. Johdantolause 70 edellyttää verkkosisällönjakopalvelun tarjoamilta valitus- ja oikeussuojamekanismeilta vaikuttavuutta ja nopeutta, mutta tuomioistuimen ulkopuolisilta oikeussuojamekanismeilta ainoastaan puolueetonta asian käsittelyä. Johdantolauseen 70

"(---) Jäsenvaltioiden olisi myös varmistettava, että käyttäjät voivat käyttää tuomioistuinten ulkopuolisia oikeussuojamekanismeja riitojen ratkaisemiseksi. Tällaisten mekanismien avulla riidat olisi voitava ratkaista puolueettomasti. Käyttäjien olisi lisäksi voitava kääntyä tuomioistuimen tai muun asiaankuuluvan oikeusviranomaisen puoleen vaatiakseen saada käyttää tekijänoikeutta tai lähioikeuksia koskevaa poikkeusta tai rajoitusta."

Esitysluonnoksessa lähdetään siitä, että myös tämän uuden tekijänoikeusriitalautakunnan käsittelyn tulisi olla nopeaa. Tällaista vaatimusta ei kuitenkaan direktiivin mukaan ole. Erityisen ongelmalliseksi tämä muodostuu, kun tällä väitetyllä nopeuden vaatimuksella perustellaan esitysluonnoksessa tekijänoikeusriitalautakunnan näytönarvioinnin kynnystä:

"Pykälän 3 momentin mukaan tekijänoikeusriitalautakunnan olisi otettava kantaa siihen, onko ilmeistä, että sisällön tuottajan palveluun tallentama aineisto loukkaa tekijän tekijänoikeutta, ja onko näin ollen yleisön pääsyn estäminen aineistoon selvästi perusteltu. (s. 114)."

Luonnos asettaa aineiston palauttamiskynnyksen erittäin alhaiseksi. Tämä "ilmeisen loukkauksen vaatimus" on jo itsessään vastoin vaatimusta puolueettomasta riitojen ratkaisusta ja olisi lähtökohtaisesti kallellaan käyttäjän eduksi. Esitysluonnos on tältä osin näyttökynnyksen osalta direktiiviin perustumaton. Kyseinen vaatimus tulee poistaa ja asiantuntijaelimen tulee perustaa päätöksensä ja suosituksensa lakiin.

Esitetyn tekijänoikeusriitalautakunnan sijasta käsiteltäviksi tulevat asiat olisi mahdollista ratkaista nykyisen tekijänoikeusneuvoston puitteissa esimerkiksi erillisessä alajaostossa. Tämä mahdollistaisi asioiden käsittelyn paitsi puolueettomasti, myös kohtuullisessa ajassa ja oletettavasti pienemmin perustamiskustannuksin kuin esityksen mukainen tekijänoikeusriitalautakunta.

Tuomioistuimen ulkopuolisen oikeussuojamekanismin käsiteltäviksi tulevat tapaukset koskisivat oletettavasti lähinnä teosten käyttöä rajoitusten perusteella. Tästäkin syystä olisi perusteltua, että asian käsittely tapahtuisi tekijänoikeusneuvostossa. Tekijänoikeusneuvoston ratkaisukäytäntö loisi uutta oikeuskäytäntöä rajoitusten soveltumisesta. Niissä oletettavasti harvinaisissa poikkeustapauksissa, joissa valitukseen liittyisi sopimuksia, voisi alajaostolle säätää mahdollisuus tulkita sopimusehtoja näissä tapauksissa.

Esitysluonnoksen mukaisesti ehdotettu tekijänoikeusriitalautakunta antaisi myös suosituksen ehdotetun 55 k §:n mukaisesta hyvityksestä tai vahingonkorvauksesta. Lausumme tarkemmin 55 k §:stä alla, mutta oikeudenhaltijoiden oikeusturvan kannalta on kestäväntöntä, että ehdotetussa summaarisessa prosessissa, jossa näyttökynnys olisi asetettu ehdotetulla tavalla oikeudenhaltijan näkökulmasta erittäin korkeaksi, riidanratkaisuelin voisi ottaa kantaa oikeudenhaltijalle mahdollisesti lankeavasta hyvitys- tai vahingonkorvausvelvollisuudesta.

k. Ehdotetussa 55 k §:ssä säädettäisiin hyvityksestä ja vahingonkorvauksesta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Ks. perustelut kohdan l. alla.

l. Ehdotetussa 55 l §:ssä säädettäisiin hyvityksestä ja vahingonkorvauksesta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Esitysluonnoksen 55 k §:n mukainen hyvitys on luonteeltaan rangaistuksenluontoinen vahingonkorvaus, joka on vastoin direktiivin tavoitteita ja siinä saavutettua tasapainoa. Mikäli EU-lainsäätäjä olisi halunnut säätää asiasta, olisi siitä nimenomaisesti säädetty. Tiedossamme ei ole, että muissa jäsenvaltioissa olisi otettu käyttöön tai suunniteltu vastaavia sanktioita DSM-direktiivin voimaansaattamisen yhteydessä.

Erityisen ongelmallista on, että tekijänoikeusriitalautakunnan tulisi ottaa kantaa hyvitykseen esitysluonnoksen mukaisessa summaarisessa prosessissa (55 h § – 55 j §). Tämä olisi erittäin vaikeaa ja johtaisi oikeudenhaltijoiden tai niitä edustavan tahon oikeusturvan kannalta arveluttaviin ratkaisuihin erityisesti ottaen huomioon esitysluonnoksen mukainen näytön arvioinnin kynnykset: Luonnoksen mukaisesti lautakunnan tulee antaa suositus aineiston palauttamisesta, jos lautakunta katsoo, ettei ole ilmeistä, että sisällön tuottajan palveluun tallentama aineisto loukkaa tekijän tekijänoikeutta.

Esitysluonnoksen 55 l §:n mukaisesti "tuomioistuin voisi kieltää toistuvasti perusteettomia poistopyyntöjä tehnyttä käyttämästä 55 a §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja teosten tunnistamiseksi ja niihin pääsyn estämiseksi tarkoitettuja keinoja määräajaksi, tai mikäli menettely on omiaan aiheuttamaan merkittävää haittaa, pysyvästi". Mahdollinen pysyvä kieltäminen on kohtuuton seuraamus, erityisesti ottaen huomioon verkkosisältöpalveluihin ladattavan sisällön (ja sen seurauksena esto- ja poistovaatimusten) suuri volyymi, sekä se seikka, että on oletettavaa, että varsinkin uusien rajoitusten osalta tultaneen oletettavasti hakemaan tulkintalinja oikeuskäytännöstä. Vrt. tältä osin Saksan esitys, jossa kieltäminen voidaan asettaa enintään rajoitetuksi määräajaksi (ehdotettu § 18).

Esitysluonnoksen 55 k § ja 55 l § ovat jälleen esimerkkejä siitä, kuinka lainvalmistelija on 6 a luvun säännöksillä pyrkinyt poikkeamaan direktiivin tavoitteista ja siinä säädetyistä tasapainosta ja rajoittamaan oikeudenhaltijoiden omaisuudensuojaa.

Kun 6 a luku kirjoitetaan uudestaan, on hyvitys- ja vahingonkorvausvelvollisuus poistettava esitysluonnoksesta. Samoin on poistettava mahdollisuus pysyvään kieltoon käyttää teosten tunnistamiseksi ja niihin pääsyn estämiseksi tarkoitettuja keinoja.

m. Ehdotetussa 55 m §:ssä säädettäisiin riitojen käsittelyä koskevista sopimusehdoista. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Suhtaudumme neutraalisti

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

11.1. Neuvottelumekanismi (13 artikla)

DSM-direktiivin 13 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava mahdollisuus saada apua puolueettomalta elimeltä tai sovittelijalta sopimusneuvotteluissa audiovisuaalisten teosten saattamiseksi yleisön saataviin tilausvideopalveluissa. Valmistelussa on arvioitu, että lainsäädäntömme ei aseta esteitä sille, että osapuolet, joilla on lisensiointiin liittyviä vaikeuksia, voivat saada apua sopimukseen pääsemiseksi, esimerkiksi sovittelijoilta asianajajaliiton kautta tai Keskuskauppakamarin sovittelijoilta? Yhdyttekö tähän käsitykseen? Jos ette, miksi?

-

11.2. Kustantajan oikeus hyvityksiin (16 artikla)

DSM-direktiivin 16 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat säätää, että kustantajalla on oikeus osuuteen siirrettyjen oikeuksien nojalla maksetuista hyvityksistä. Tekijänoikeuslain 19 §:n mukaan tekijä ei voi luovuttaa toiselle oikeuttaan lainauskorvaukseen, eikä oikeus lainauskorvaukseen siirry kustantajalle kustannussopimuksen nojalla. Vastaavasti tekijänoikeuslain 26 a §:ssä säädettyä hyvitystä yksityisestä kopiointista maksetaan vain alkuperäisille oikeudenhaltijoille, eikä hyvitykseen ole subjektiivista oikeutta. Valokopiointia koskevan tekijänoikeuden rajoituksen nojalla kerättävät korvaukset maksetaan käytännössä yhteishallinnointiorganisaation tilityssäntöjen perusteella, mikä mahdollistaa myös korvausten maksamisen kustantajille. Valmistelussa nykytilannetta ei ole pidetty tarpeellisena muuttaa. Yhdyttekö tähän käsitykseen? Jos ette, miksi?

-

11.3. Vaihtoehtoinen riitojenratkaisumenettely (DSM-direktiivin 21 artikla)

DSM-direktiivin vaihtoehtoista riitojenratkaisumenettelyä koskevan 21 artiklan osalta ei ehdoteta muutoksia voimassaolevaan tekijänoikeussääntelyyn. Valmistelussa on katsottu, että nykyinen lainsäädäntö ei aseta esteitä vapaaehtoisten vaihtoehtoisten riidanratkaisumenetelmien käytölle ja sille, että tekijä tai esittävä taiteilija voisi valtuuttaa esimerkiksi tekijöitä tai esittäviä taiteilijoita edustavan organisaation toimimaan puolestaan myös vapaaehtoisessa vaihtoehtoisessa riidanratkaisussa, kuten välimiesmenettelyssä tai sovittelussa. Yhdyttekö tähän näkemykseen? Jos ette, miksi?

-

12.1. Kuvailu tekijänoikeusjärjestelmän yleisestä merkityksestä

Esityksen vaikutusarvioinnissa (luku 4.2.) on kuvailtu tekijänoikeusjärjestelmän merkitystä yleisesti. Kuvailuun ei ole lisätty sellaista taustatietoa, joka ilmenee jo HE-luonnoksen 1 ja 2 luvusta, joissa kuvailaan direktiivien sisältöä ja kansallista sääntelytarvetta. Kuvailuun on sisällytetty tekijänoikeusjärjestelmän kansantaloudellista merkitystä, tekijänoikeuden merkitystä luovien alojen ammattilaisten ja luovien alojen yritysten kannalta, sekä laajemmin osana yhteiskunnan tiedonvälitystä ja innovaatioiden edistämistä. Onko kuvailussa virheitä tai puutteita? Onko sitä tarpeen täydentää, ja jos on, miten?

-

12.2. Ehdotusten vaikutukset asiaryhmittäin

a. Tekijänoikeuden rajoituksia ja sopimuslisenssiä koskevat ehdotukset. Onko kuvailussa virheitä tai puutteita? Onko sitä tarpeen täydentää, ja jos on, miten?

Pidämme vaikutusarviointia vakavasti puutteellisena. Viittaamme tältä osin kohdissa 3, 10.1 ja 10.2 lausuttuun.

b. Sopimusehtojen sääntelyyn (tekijöiden ja esittävien taiteilijoiden asema sopimussuhteissa) liittyvien muutosten vaikutukset. Onko kuvailussa virheitä tai puutteita? Onko sitä tarpeen täydentää, ja jos on, miten?

-

c. Tekijänoikeuden lähioikeuksiin ehdotettujen muutosten pääasialliset vaikutukset (esittävien taiteilijoiden suojan laajentaminen, lehtikustantajan lähioikeus). Onko kuvailussa virheitä tai puutteita? Onko sitä tarpeen täydentää, ja jos on, miten?

-

d. Verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan vastuuta koskevan sääntelyn vaikutukset. Onko kuvailussa virheitä tai puutteita? Onko sitä tarpeen täydentää, ja jos on, miten?

Pidämme vaikutusarviointia vakavasti puutteellisena. Viittaamme tältä osin kohdissa 10.1, 10.2 ja 10.3 lausuttuun.

13. Kysymyksiä perusoikeusarvioinnista

HE-luonnoksen 12 luvussa esitystä arvioidaan perusoikeuksien toteutumisen ja lainsäätämisyjärjestyksen kannalta. Onko analyysissä puutteita, esimerkiksi puuttuuko sellaista perustuslakivaliokunnan tai EU-tuomioistuimen ratkaisukäytäntöä, joka olisi asian arvioimisessa tarpeen ottaa huomioon? Jos puuttuu, mitä tulisi lisätä?

Perusoikeusarviointi on puutteellinen ja yksipuolinen. Viittaamme vastaukseemme kohdassa 10.1.

14. Muut yksityiskohdat, joista haluatte lausua

Onko esityksessä muita yksityiskohtia, joita haluatte kommentoida, kuten siirtymäsäännökset, lakien voimaantulo, lain seuranta ja toimeenpano tai jotain muuta vastaavaa?

Yhteenveto keskeisistä huomioista

Tässä voitte halutessanne esittää lyhyen yhteenveton lausuntonne keskeisistä huomioista ja kannanotoista.

EU:n tekijänoikeusdirektiivin (EU) 2019/790 (DSM-direktiivi) kansallinen voimaansaattaminen on luovien alojen kannalta merkittävin tekijänoikeudellinen lakiuudistus pitkään aikaan.

Eriyisen merkittävä musiikin tekijänoikeuksienhaltijoiden kannalta on direktiivin 17 artikla, jolla on tarkoitus korjata niin sanottua arvokuiluongelmaa. Arvokuiluongelmalla tarkoitetaan sitä epäsuhtaa, että verkon alustapalvelut ovat voineet hyödyntää tekijänoikeudella suojattua sisältöä maksamatta oikeudenhaltijoille asianmukaista korvausta teostensa käytöstä.

Keskeisenä huomionamme toteamme, että esitysluonnos sisältää erityisesti arvokuilukysymyksen osalta niin merkittäviä rakenteellisia ongelmia, että esitysluonnos tulee valmistella kokonaan uudelleen, ja joka tapauksessa vähintään 6 a luvun ja 23 §:ään sisältyvän esitetyn uuden tekijänoikeuden uuden rajoituksen osalta. Uuden valmistelun pohjaksi ei voi ottaa nyt esitettyä ehdotusta artikla 17 voimaansaattamiseksi johtuen siihen sisältyvistä merkittävistä puutteista ja rakenteellisista ongelmista.

Lisäksi haluamme todeta, että ottaen huomioon kuinka merkittävästä ja laajasta lainsäädäntöpaketistä asiassa on kysymys, on yllättävää ja valitettavaa, että lausunnoille on varattu näinkin lyhyt, kuukauden mittainen määräaika. Koska kysymyksessä on poikkeuksellisen laaja ja moniulotteinen kokonaisuus, ja koska lausunnoille on varattu näin tiivis lausuntoaika, on mahdollista, että joudumme tiedon lisääntyessä nostamaan vielä uusia asioita ja ongelmakohtia esiin esitysluonnoksen käsittelyn edetessä.

Salminen Risto
Säveltäjien Tekijänoikeustoimisto Teosto ry

Härmänmaa Antti
Säveltäjien Tekijänoikeustoimisto Teosto ry